

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Dentální hygienistka jako pedagogický pracovník

Dental hygienist as a teaching staff

Denisa Radonská, DiS.

Vedoucí práce: PhDr. Jarmila Mojžíšová, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Dentální hygienistka jako pedagogický pracovník potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 23. 2. 2020

Velice děkuji za podporu, trpělivost, pomoc a ochotu paní doktorce Jarmile Mojžíšové. Dále děkuji všem kolegům a kolegyním z oboru dentální hygieny, kteří mi poskytovali zpětnou vazbu.

ABSTRAKT

Dentální hygiena je moderní, rychle se rozvíjející obor, proto je velice důležité, aby se dbalo na správnou výuku. Vzhledem k tomu, že dentální hygienistky pečují o zdraví pacientů a aktivně se na něm účastní, mělo by se jim dostávat co nejlepší výuky, aby své znalosti mohly předávat a co nejlépe je využívat. Kvalitní výuka je nezbytností, bohužel mnohdy není zajištěna odpovídající úroveň výuky z různých důvodů. Bakalářská práce se věnuje těmto otázkám – jaká je úroveň výuky? Kde jsou nedostatky? Jak výuku hodnotí studenti, absolventi a zástupci oborů?

V praktické části pomocí dotazníků a rozhovorů zjišťuji nedostatky a problémy ve výuce očima studentů, poznatky shrnuji a poté navrhuji řešení, jak by bylo možné úroveň výuky odborných předmětů pro dentální hygienistky zlepšit, jak zajistit kvalifikovanější předávání znalostí. Záměr je poukázat na možné chyby a nedostatky, kterých se vyučující hygienistky a zubní lékaři dopouští.

Cílem bakalářské práce je zjištění spokojenosti a názorů studentů a navržení změn ve výuce odborných předmětů a praktické výuky.

KLÍČOVÁ SLOVA

Dentální hygienistka, výuka dentální hygieny, odborné vzdělávání, praktická výuka

ABSTRACT

Dental hygiene is a modern, fast-growing field, so it is very important to ensure proper teaching. As dental hygienists care and participate actively in patient health, they should receive the best possible instruction so that they can pass on and use their knowledge. High-quality teaching is a necessity, unfortunately sometimes the appropriate level of teaching is not ensured for various reasons. The bachelor thesis deals with these questions - what is the level of teaching? Where are the shortcomings? How do students, graduates and representatives of fields evaluate the teaching?

In the practical part I use the questionnaires and interviews to identify shortcomings and problems in teaching, summarize the findings and then propose solutions to how the level of vocational training for dental hygienists could be improved, how to ensure a more qualified knowledge transfer.

The aim of the bachelor thesis is to analyze the teaching of vocational subjects and practical teaching of dental hygiene, to find out the satisfaction of students and to propose changes in the teaching of vocational subjects and practical training.

KEYWORDS

Dental hygienist, teaching of dental hygiene, vocational education, practical lesson

Obsah

Úvod	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Kdo je dentální hygienistka	8
1.1 Činnosti dentální hygienistky	10
1.2 Dentální hygienistka jako zdravotnice	13
1.3 Dentální hygienistka jako vyučující	15
1.4 Dentální hygienistka jako školitelka	17
2 Výuka oboru dentální hygiena	20
2.1 Školy vyučující obor pro dentální hygienistky	21
2.2 Vyučované odborné předměty, učební plán DH	22
2.3 Legislativa – kdo může odborné předměty učit	25
3 Didaktika pro obor dentální hygiena	26
3.1.1 Způsob výuky	26
3.1.2 Rámcový vzdělávací program	28
3.1.3 Akreditovaný program Diplomovaná dentální hygienistka	30
PRAKTICKÁ ČÁST	32
4 Kvantitativní šetření	32
4.1 Cíle	32
4.1.1 Předvýzkum	32
4.2 Metodika šetření	33
4.3 Výsledky dotazníkového šetření – studenti a absolventi	34
4.4 Návrhy pro praxi	52
Závěr	54
Seznam použitých informačních zdrojů	56

Úvod

Téma bakalářské práce jsem si vybrala hlavně z toho důvodu, že mě velmi baví obor dentální hygieny, ve kterém se již několik let pohybuji. Mám bohaté praktické zkušenosti z ordinace, z osvětových a edukačních akcí, veletrhů, prezentací, ale také teoretické znalosti ze školní docházky, kterou mám stále v paměti a mohla jsem si ji ověřit během hospitace na odborné praxi.

V bakalářské práci budu vycházet často z informací, které jsem v oboru sama načerpala, budu je doplňovat a zpřesňovat na základě odborné literatury, legislativy i názoru odborníků.

Dentální hygiena je moderní, rychle se rozvíjející obor, který by měl být automatickou součástí péče o zdraví každého jedince. Myslím si, že je velice důležité, aby se dbalo na správnou výuku tohoto oboru. Vzhledem k tomu, že dentální hygienistky pečují o zdraví pacientů a aktivně se na něm účastní, mělo by se jim dostávat co nejlepší výuky, aby své znalosti mohly předávat a co nejlépe je využívat. Kvalitní výuka je nezbytností, bohužel mnohdy není zajištěna odpovídající úroveň výuky z různých důvodů. To mě podnítilo o výuce dentální hygieny přemýšlet, vadí mi, že důležité odborné předměty nejsou vždy dobře vyučovány. V bakalářské práci bych se chtěla věnovat právě této problematice – jaká je úroveň výuky? Kde jsou nedostatky? Jak výuku hodnotí studenti, absolventi, zástupci oborů?

V praktické části bakalářské práce bych ráda pomocí dotazníků a rozhovorů zjistila nedostatky a problémy ve výuce, poznatky shrnula a poté navrhla řešení, jak by bylo možné úroveň výuky odborných předmětů a praktické výuky pro dentální hygienistky zlepšit, jak zajistit kvalifikovanější předávání znalostí. Jen tak mohou být v budoucnu studentky kvalitněji vzdělanými hygienistkami, které jsou zručnější v praktických dovednostech a které lépe pedagogicky působí na pacienty.

Bude mě také zajímat spokojenost studentů s výukou odborných předmětů a praktické výuky.

Chtěla bych tuto část pojmout obecně, nerada bych se zaměřila pouze na jeden předmět, ročník nebo školu.

Cílem bakalářské práce je analýza výuky odborných předmětů a praktické výuky dentální hygieny, zjištění spokojenosti studentů a navržení změn ve výuce odborných předmětů a praktické výuky. Současně je práce zamýšlena jako souhrn informací pro dentální hygienistky, které by měly zájem učit svůj obor, který mají rády.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Kdo je dentální hygienistka

Dentální hygienistka je nelékařská zdravotnická pracovnice, která úzce spolupracuje se stomatologickým týmem, tedy zubním lékařem, zdravotními sestrami a recepcí. Dentální hygienistka vykonává hlavní pracovní činnost v zubní ordinaci, která je vybavena nástroji a přístroji, které jsou během vyšetření i ošetření potřeba (stomatologické křeslo, ultrazvuk, air-flow, kyrety, vyšetřovací sady, ochranné pomůcky a další).

Dentální hygienistka poskytuje informace o prevenci (primární, sekundární i terciální) vedoucí ke zdravé dutině ústní, výchovná činnost v tomto oboru je zcela zásadní (výchovné činnosti v ordinaci dentální hygienistky se budu věnovat v kapitole Dentální hygienistka jako zdravotnice.)

Kromě výchovné činnosti dentální hygienistka provádí také preventivní a diagnostickou činnost, což znamená, že pod dohledem lékaře může vyšetřit pacienta, zhodnotit stav jeho dutiny ústní a výsledky pacientovi vhodně interpretovat. Poté se přechází k léčebné činnosti, kdy dentální hygienistka pracuje na tom, aby v rámci svých kompetencí ošetřila pacientovu dutinu ústní. Vše by mělo probíhat na základě indikace od zubního lékaře, pod jeho dohledem, kontrolou a podle všech náležitostí, kterým se budu věnovat později v mé bakalářské práci.

Je nutné, aby dentální hygienistka byla dostatečně vzdělána a získala odbornou způsobilost, to znamená absolvování vyšší odborné školy (ať státní, nebo soukromé), obor Diplomovaná dentální hygienistka, popřípadě studium dentální hygieny na vysoké škole (bakalářský akreditovaný program). Studium trvá tři roky. (Zákon o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činnosti souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních) 2004)

Dentální hygienistka by se měla v rámci své profese celoživotně vzdělávat, navštěvovat kurzy a rozvíjet své dovednosti. Dříve bylo nutné nasbírat během 10 let alespoň 40 kreditů za teoretické a praktické semináře, aby dentální hygienistka mohla v povolání pokračovat. V roce 2017 se však od této povinnosti upustilo, což osobně hodnotím negativně – hygienistka by se měla nadále ve

svém oboru vzdělávat, ale panuje obava, že mnohé z hygienistek neabsolvují dostatečné množství kurzů, pokud k tomu nebudou nuceny.

V celoživotním vzdělání měly dentální hygienistky pokračovat na základě zákona 96/2004 Sb., ale novela ke dni 1. 9. 2017 tuto povinnost zrušila. (Registrace – výkon povolání bez odborného dohledu 2014)

Dentální hygienistka by měla mít diplom vyvěšený v ordinaci, popřípadě připravený k nahlédnutí. Toto opatření by mělo být dodrženo z toho důvodu, aby měl pacient jistotu, že se svěřuje do rukou vyškolenému pracovníkovi, ve kterém může mít důvěru.

První dentální hygienistky začaly tento obor v České republice studovat v roce 1996, ale poprvé se obor dentální hygiena objevil v USA roku 1913. (Lenka Velebilová, DiS. 2018)

Kdo je dentální hygienistka – měla by to být zdravotnice s odpovídajícím vzděláním, která má svůj obor ráda a aktivně se celoživotně vzdělává, aby získávala nové informace v moderním a důležitém oboru. Kromě znalostí a nadšení by měla oplývat empatií, lidskostí, trpělivostí, měla by umět dobře komunikovat, řešit problémy s chladnou hlavou, měla by znát alespoň základy lidské psychologie a mít všeobecný rozhled. A v neposlední řadě – dentální hygienistka by měla umět předávat znalosti jasnou a srozumitelnou cestou, měla by tedy mít pedagogické dovednosti.

1.1 Činnosti dentální hygienistky

Činnosti, vyšetření a ošetření, které může hygienistka provádět, jsou stanoveny vyhláškou číslo 55/2011 Sb., paragraf 16 (Vyhláška o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků 2011). Tento paragraf si dovoluji citovat v celém jeho znění, aby byly jasné všechny kompetence dentální hygienistky.

§ 16

Dentální hygienistka

(1) Dentální hygienistka vykonává činnosti podle § 3 odst. 1 a dále bez odborného dohledu a bez indikace může

- a)** vychovávat a instruovat pacienty k pravidelné a systematické preventivní péči o ústní hygienu,
- b)** stanovit úroveň individuální hygieny, provádět nácvik postupů a technik ústní hygieny a kontrolovat jejich účinnost,
- c)** provádět kolektivní zdravotně-výchovnou činnost zaměřenou na prevenci zubního kazu, parodontopatií, ortodontických anomálií a na racionální výživu,
- d)** provádět ve spolupráci se zubním lékařem výzkum v oblasti zubního lékařství, zvláště pak v oblasti dentální hygieny.

(2) Dentální hygienistka bez odborného dohledu v souladu s diagnózou a individuálním léčebným postupem stanoveným zubním lékařem může provádět profylaxi onemocnění ústní dutiny včetně odhalení časných patologických změn a prevence jejich zhoršování. Přitom zejména může

- a)** provádět vstupní a kontrolní vyšetření ústní dutiny včetně získání anamnézy, zhodnocení stavu parodontu a měkkých tkání, orientačního zhodnocení stavu chrupu a jeho kazivosti,
- b)** provádět otisky chrupu,
- c)** odstraňovat zubní plak a kámen z mezizubních a supragingiválních prostorů, leštit povrch zubů profylaktickými materiály,
- d)** odstraňovat subgingivální zubní kámen v rámci nechirurgické léčby,
- e)** provádět ošetření citlivého dentinu a aplikaci profylaktických materiálů, jako jsou fluoridové roztoky,

- f)** provádět odstraňování retenčních míst plaku a povrchové úpravy výplní,
 - g)** provádět odborné čištění zubů, bělení a obdobné estetické úpravy,
 - h)** stanovit individuální léčebný plán dentální hygieny a na jeho základě provádět konzervativní nechirurgickou terapii, a to iniciální, udržovací a podpůrnou antimikrobiální; individuální léčebný plán dentální hygieny lze stanovit pouze v mezích individuálního léčebného postupu stanoveného zubním lékařem,
 - i)** provádět neinvazivní aplikace antiseptických, adstringentních a antibakteriálních léčivých přípravků supragingiválně i do subgingiválních prostor,
 - j)** ohlazovat kořeny zubů,
 - k)** provádět uzavřenou kyretáž,
 - l)** odstraňovat pigmentace profylaktickými materiály i speciálními přístroji,
 - m)** zhotovovat studijní modely,
 - n)** informovat ošetřujícího zubního lékaře o výsledcích ošetřování pacientů a doporučovat kontrolní vyšetření zubním lékařem nejdéle po 6 měsících.
- (3)** Dentální hygienistka pod odborným dohledem zubního lékaře může
- a)** provádět činnosti zubní instrumentárky podle § 40,
 - b)** provádět aplikace povrchové anestézie pro povrchové znecitlivění dásní,
 - c)** měnit gumové příslušenství u fixních ortodontických aparátů,
 - d)** provádět bělení zubů a obdobné estetické úpravy a doporučení ohledně individuálního domácího bělení zubů.
- (4)** Dentální hygienistka pod přímým vedením zubního lékaře může provádět pečetění fisur.

Velmi stručně a přehledně činnosti dentální hygienistky jsou shrnuty v knize Stomatologie pro dentální hygienistky a zubní instrumentárky (Mazánek 2015). Mazánek rozděluje kompetence dentální hygienistky mezi:

- výchovnou činnost v rámci zubní prevence (kam patří hlavně výchova /zubní kaz, parodontologická problematika, správná výživa/, instruktáž, nácvik, motivace). Tyto úkony provádí hygienistka bez odborného dohledu zubního lékaře.
- preventivní péči na úseku dentální hygieny – pouze na základě indikace od zubního lékaře (ač bez odborného dohledu), patří sem získání anamnézy, vyšetření, zhodnocení a základní úkony, které hygienistka provádí v rámci profesionálního čištění zubů na stomatologickém křesle.
- asistence na úseku zubního lékařství – tyto úkony hygienistka vykonává pouze pod dohledem / přímým vedením, patří sem všechny odborné výkony zmíněné ve výše uvedené vyhlášce, body tři a čtyři.

Mazánek v této kapitole mimo jiné zdůrazňuje, že dentální hygienistka by měla hlavně motivovat a vést pacienta k pravidelné a systematické péči.

Všechny tyto činnosti by měly absolventky oboru dentální hygieny znát a umět je vykonávat na skvělé úrovni. Ne vždy tomu tak je – některé z výše uvedených činností jsou ve škole probrány pouze teoreticky, ale za celé tři roky je nemohou studenti prakticky vyzkoušet. V tom spočívá obrovská chyba z hlediska výuky odborných předmětů. Vyučující praktických odborných předmětů by si neměli vzít na svědomí, aby studentky znaly pouze teorii a nevyzkoušely praxi za celou dobu studia. Tyto nedostatky jsou absolventky školy poté nuceny dohánět drahými praktickými kurzy, které si většinou musí hradit samy. Mezi často opomíjené praktické dovednosti, které se ale při výkonu povolání provádí, patří hlavně činnosti, které by dentální hygienistka měla provádět pod přímým dohledem nebo vedením zubního lékaře, tedy zejména pečetení fisur, bělení zubů, aplikování povrchové anestezie, měnění gumových částí na fixních aparátech, estetické úpravy. Vyučující se na základě svých zkušeností k těmto činnostem neradi během školní praxe dostávají. Možná je to kvůli tomu, že odborné školní praxe většinou vyučují vystudované dentální hygienistky, a aby mohly během praktik důsledně předvést a naučit některé činnosti, musí být pod dohledem nebo vedením zubního lékaře. Nejspíše je těžké sehnat zubního lékaře, který by na praktické činnosti (alespoň některé dle vyhlášky) dohlížel. Nyní vyvstává otázka, proč odborné praktické předměty mnohdy nevyučují rovnou zubní lékaři. K tomuto problému se dostanu v praktické části bakalářské práce, kde mě bude zajímat, jak jsou s výukou praktických dovedností spokojeny studentky a absolventky tohoto oboru.

1.2 Dentální hygienistka jako zdravotnice

Pojem dentální hygienistka budí v povědomí primárně představu zdravotní pracovníce, která přímo pečuje spolu s lékařem o zdraví pacientů v zubní ordinaci. To samozřejmě pravda je, kromě péče o pacienty se dentální hygienistka stará o správný chod ordinace, tedy o dezinfekci a sterilizaci nástrojů, úklid stomatologické soupravy a povrchů (Vyhláška o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků 2011), o vedení a nakládání se zdravotnickou dokumentací i zachování mlčenlivosti (Vyhláška o zdravotnické dokumentaci 2012), stará se také o správné zacházení s odpadem a použitým prádlem (Zákon o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů 2000). Toto a mnohé další povinnosti, které se řídí hygienickým i pracovním řádem a dalšími vyhláškami, musí dentální hygienistka dodržovat.

Většina pacientů přicházející do ordinace poprvé očekává pouze vyšetření a ošetření, ideálně aby hygienistka stav jejich dutiny ústní někdy i po mnoha letech „dala do pořádku“ za jednu hodinovou návštěvu. Jinými slovy, očekávají pouze diagnostickou a profylaktickou činnost. Zde je ale výchovnou činností s ohledem na praxi v ordinaci na prvním místě – je žádoucí, aby byl každý pacient dostatečně poučen, informován a namotivován. Poučený pacient, který se drží rad dentální hygienistky, je dobrý pacient. Lze si jen obtížně představit, jak by vypadalo vyšetření a ošetření dentální hygienistkou, kdyby pacientovi nebyla poskytnuta edukační činnost. Pacient by nebyl poučen o správných návycích a zvycích, neuměl by si správně vyčistit zuby, nedbal by na další preventivní pokyny a zanedbával tak své zdraví. Pacient by postrádal smysl, proč by o zdraví své dutiny ústní pečovat a jak na to. Pokud by nebyl pacient řádně motivován a edukován, vypadala by situace následně: v domluvených intervalech / intervalech, které určí zubní lékař, by se pacient dostavil k dentální hygienistce, která by pouze zhodnotila stav dutiny ústní, odstranila měkké i tvrdé povlaky, pigmentace a pozvala by pacienta na další návštěvu. Pacient by se v té době vůbec nezlepšil v čištění (protože neví, jak ani proč by to měl dělat) a příští návštěva dentální hygienistky by vypadala zcela stejně.

Přesně tak by to vypadat nemělo – tato situace není dobrá ani pro pacienta, ani pro lékaře, ani pro dentální hygienistku. Těžko si lze představit představit, že by taková náplň práce bez výsledku některou dentální hygienistku bavila nebo naplňovala; naopak je to přímá cesta k syndromu

vyhoření. I tak pracuje mnoho dentálních hygienistek, které kvůli některým nepoučitelným pacientům edukační činnost vzdaly a věnují se pouze praktické činnosti.

Výchovná činnost je základním stavebním kamenem celé profese dentální hygienistky, tedy i co se týče praxe v zubní ordinaci. Pokud je pacient pečlivě, opakovaně a správně proškolen (namotivován), ví jak, co a proč dělat, není jiného výsledku než spokojený pacient i hygienistka, která má v přímém důsledku méně práce a dobrý pocit z dosažených výsledků.

Je tedy podstatné mít správně promyšlenou a zažitou výchovnou činnost (motivovat pomocí zubních atlasů, modelů, intraorální kamery, plakového detektoru a zrcadla, fotografií), snažit se pacientovi předat co nejvíce informací, vzdělat ho a až poté postoupit na část, za kterou většina nových pacientů původně přišla, a to profesionální očištění zubů dentální hygienistkou.

Je nutné, aby si studentky oboru dentální hygieny a některé kolegyně uvědomily, jak důležité je právě pedagogické působení na pacienta.

1.3 Dentální hygienistka jako vyučující

Pedagogický pracovník je podle Průchy (Průcha 2008, s. 159-160) definovaný jako osoba, která vyučuje a vychovává děti, mládež nebo dospělé na ZŠ, SŠ nebo vykonávají obdobnou činnost podle zvláštních předpisů. Tyto osoby by měly mít odbornou a pedagogickou způsobilost, být bezúhonné.

Teoreticky se dentální hygienistka může za pedagoga považovat – šíří osvětu, učí pacienty, případně školí kolegyně nebo studentky. Podle toho by měla ke své profesi přistupovat – zodpovědně a svědomitě. Výstižné jsou klíčové kompetence dentální hygienistky, které zveřejnila Vyšší odborná zdravotnická škola v Ostravě (Vzdělávací program DDH n. d., s. 11). Jimi zmíněné kompetence ve stručnosti jsou:

- Kompetence naučit se učit
- Komunikativní kompetence
- Sociální, interpersonální a občanské kompetence
- Kompetence k práci s informacemi

Každá dentální hygienistka, která obor vyučuje nebo chce vyučovat, by měla těmito kompetencemi oplývat.

Pokud chce dentální hygienistka působit jako pedagog v pravém slova smyslu, měla by vyučovat na školách vyučující obor dentální hygiena, tedy na vyšší odborné nebo vysoké škole. Všechny ostatní činnosti, ať už jakkoliv podporují vzdělání ostatních, předávání informací nebo osvětu, se nedají řadit mezi pedagogickou činnost, jelikož hygienistka nevyučuje přímou metodou.

Hlouběji se legislativou a výukou studentek dentální hygieny věnuje kapitola Výuka oboru dentální hygiena.

Důležitou součástí je i osobnost vyučujícího – existují různé typologie učitelů, například:

- **podle Döringa:** náboženský, estetický, sociální, teoretický, ekonomický, politický typ,

- **podle Luka** (podle tvůrčí aktivity učitele při předávání učiva): reproduktivní, produktivní; tuto typologii dále dělí (podle vztahu ke světu) na typ bezprostřední a reflexivní,
- **podle Caselmanna** (podle vztahů učitele k žákům, žáka k učiteli a mezi žáky ve výuce): **logotrop** (učitel zaměřený na učivo, předmět, na vzdělávací stránku svého působení), **paidotrop** (učitel zaměřený na osobnost žáka, na jeho vedení a formování ve výuce). Caselmann poté vyvozuje další 2 typy: **autoritativní** (učitel, který chce vše řídit; často mu chybí smysl pro humor, spravedlnost; může se stát až tyranem), **sociální** (nechává žákům dostatek volnosti; vede je k samostatnosti, zodpovědnosti, působí na ně spíše radou),
- **podle pedagogických postupů: vědecko-systematický** typ (upřednostňuje systematický postup, promyšlenost, logické vyvozování, jasné vyjádření), **umělecký** typ (upřednostňuje názornost, rozvíjí představivost, je schopen tvořit), **praktický** typ (užívá osvědčených postupů, je organizačně schopný, může se však snadno stát rutinérem),
- **podle typu vztahů učitel – žák (student): dominativní** (zdůrazňuje svou vedoucí pozici nesnaží se přiblížit k žákům), **integrativní** (učitelé vyrovnání, s dostatkem sebedůvěry a s demokratickým přístupem),
- **podle vztahu učitele k žákům (studentům): demokratický** (učitel respektující osobnost druhých, navozující pozitivní klima), **autokratický** (přísný učitel, který vyžaduje ve výuce naprostý pořádek a podřízení žáků), **liberální** (příliš benevolentní, v jehož výuce vládne „chaos“ a „bezvládí“, může být oblíbený, avšak výuka není příliš efektivní),
- **podle vlastností nervové soustavy** (Hippokratova typologie osobnosti podle temperamentu): **sangvinik, cholerik, flegmatik, melancholik**

(Průcha 2002), (Podlahová 2004)

1.4 Dentální hygienistka jako školitelka

Podle 16. paragrafu vyhlášky 55/2011 Sb. (Vyhláška o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků 2011), odstavec první, může dentální hygienistka samostatně a bez dohledu zubního lékaře vykonávat kolektivní zdravotně-výchovnou činnost. Do této kategorie patří hlavně předávání teoretických znalostí pacientům/zájemcům, aniž by s nimi dentální hygienistka vytvořila fyzický kontakt. V praxi to znamená, že pomocí modelu zubů, dentálních atlasů, kartáčku a mezizubních kartáčků pacientům ukazujeme, jak a proč zuby čistit, vysvětlujeme problematiku zubního kamene, zánětu dásní, parodontózy, zápachu z úst, pokoušíme se osvětlit i anatomii dutiny ústní. Také se snažíme vysvětlit racionální stravování, které napomáhá prevenci zubního kazu, dále zodpovídáme na otázky týkající se zdraví dutiny ústní.

To je pádný důvod, proč by měla být každá dentální hygienistka schopna působit jako osoba předávající znalosti. Je nutné činit tak s rozvahou, úsudkem a podle získaných pedagogických znalostí, tedy na základě osvědčených pedagogických metod, jak správně předávat informace / školit druhé. Již ve škole vyučující obor dentální hygiena by se měly budoucí hygienistky učit správným postupům, jak vyučovat druhé. To podle mých zkušeností opravdu probíhá, v několika různých předmětech se studentky zkouší motivovat a instruovat navzájem, vymýšlet metody, jak zábavnou formou poučit ostatní o péči o dutinu ústní. Za tyto aktivity, které se na školách často objevují, jsou již vystudované hygienistky vděčné.

Zdravotně-výchovná činnost se využívá nejen v ordinacích, ale často také „na cestách“, „na ulici“ nebo také skrz média.

Výchovná činnost „na cestách“ spočívá v navštěvování škol (známý projekt Zdravé zuby), školek, dětských domovů, domovů seniorů a dalších institucí, kde dentální hygienistka zábavnou formou prezentuje svůj obor, učí posluchače správným návykům, zodpovídá na dotazy.

Tyto akce většinou probíhají tak, že si dentální hygienistka domluví termín v dané instituci, případně je ona pozvána a požádána o návštěvu. Je běžné, že si hygienistka dopředu připraví počítačovou prezentaci, kterou uzpůsobí věku a předpokládaným schopnostem účastníků. Také si s sebou přinese výukové pomůcky (modely zubů, dentální atlasy, kartáčky, pro menší posluchače speciální plyšové zvířátko, které má v tlamě model zubů), často také připravené materiály k vypracování – omalovánky, křížovky, kvízy, doplňovačky (slouží k zopakování vědomostí o

péči o zub a ke zpestření celkové prezentace). Mnohdy je hygienistka vybavena i odměnami pro posluchače, tedy vzorky past, kartáčky, které jsou dodávány na vyžádání značkami vyrábějící produkty na čištění zubů.

Výuka probíhá obvykle tak, že se zábavnou formou odprezentuje za aktivního přístupu posluchačů prezentace, u menších dětí je možné zahrát krátké divadelní představení, kterého se děti účastní, poté si posluchači na modelech zubů vyzkouší techniku čištění zubů (popřípadě přímo v ústech a dentální hygienistka je opravuje), na závěr si posluchači vyplní pracovní listy a dostanou malou pozornost pro radost, následuje čas na zbývající dotazy, které nebyly v průběhu aktivit zodpovězeny.

Tyto typy akcí jsou velmi vítané, ať už ve školách či domovech pro seniory. Dentální hygienistky mohou osvětu provádět i na specializovaných pracovištích například pro nevidící, neslyšící či postižené spoluobčany. Tyto návštěvy však obvykle vyžadují důkladnější přípravu, nastudování informací ohledně druhů postižení a přizpůsobení se charakteru postižení při poskytování osvěty. O to zajímavější však mohou události být a i skupiny indisponovaných osob se dostanou k důležitým poznatkům.

Osvěta „na ulici“ se stává moderní a každoročně se rozmáhá. Co si pod tímto pojmem představit – studenti, studentky i absolventi oborů dentální hygiena a zubní lékařství se obvykle dobrovolně účastní osvětových eventů neboli akcí, které jsou pořádány Českou stomatologickou komorou, školami či výrobci dentálních pomůcek. Tyto eventy se pravidelně pořádají na náměstích velkých českých měst, často k příležitosti typu Mezinárodní den úsměvu (5.10.), Světový den ústního zdraví (20.3.), Český den zdravých zubů (obvykle v průběhu října). Těchto akcí se může zúčastnit kdokoliv, koho toto téma zajímá nebo je jen náhodný kolemjdoucí. Cílem těchto akcí je poskytnout informace o orálním zdraví, o správných technikách čištění a také připomenout důležitost preventivních návštěv zubního lékaře a dentální hygienistky. Tyto veřejné eventy mají obrovskou výhodu v tom, že osloví velké množství lidí, dokáží zaujmout a díky tomu se rozšiřuje povědomí o správné zubní hygieně. I v tomto případě platí, že by na akci měli dobrovolníci předávat znalosti co možná nejlepším způsobem, aby zaujali co nejvíce lidí. Jen tak docílí správné osvěty, je tedy nutné, aby věděli, jak správně učit a informovat druhé.

Dentální hygienistka může působit jako školitelka i skrze média, ať už skrz časopisy, noviny nebo internetové články. Redaktoři lifestyleových časopisů/časopisů o zdraví obvykle při psaní článků o zdravé dutině osloví dentální hygienistku nebo zubního lékaře, který se k danému tématu vyjádří – ať už pomocí článku nebo rozhovoru. Tento typ předávání informací považuji za výhodný z toho důvodu, že osloví velké množství lidí, a dosah odborných informací je tedy široký. Nutností je, aby informace poskytované zdravotníkem byly správné, aby jejich interpretace správně vyzněla.

Poslední dobou se informace o orálním zdraví, technice čištění a dalších podstatných tématech objevují i na sociální síti. Mnohé hygienistky mají vlastní profesionální profily nebo profily ordinací, kde pracují, a skrze sociální síť komunikují s pacienty a poskytují jim vybrané informace. Tuto metodu také hodnotím velmi pozitivně, v dnešní internetové době je pozitivní najít na sociálních sítích i užitečné informace, ne pouze zábavu, a udělat tak něco pro své zdraví.

Osoby, které navštíví některé z eventů, inspiruje je článek nebo jsou navštíveny hygienistkou například ve škole, jsou pak „dobrymi“ pacienty. Pokud je prezentace dentální osvěty osloví, rádi zavítají do ordinace dentální hygienistky, aby se nechali vyšetřit a ošetřit, protože během osvěty pochopili, jak důležité orální zdraví je. Tyto pacienty nazývám v uvozovkách dobrými, jelikož se dobrovolně a aktivně chtějí starat o své zdraví a zlepšovat se.

Toto je cíl všech zdravotně-výchovných akcí – šířit znalosti, poučit posluchače a podnítit je k návštěvě dentální hygienistky potažmo zubního lékaře, ke kterému řada lidí pravidelně nechodí, a na základě nabytí vědomostí si uvědomí, jak důležité jsou preventivní prohlídky. Každou pacientovu aktivitu vyvolanou na základě osvětové akce lze považovat za velmi přínosnou a za dílčí úspěch v péči o dutinu ústní.

2 Výuka oboru dentální hygiena

Jak by správně měla vypadat výuka dentální hygieny, popisuje souhrnně a výstižně VOŠ Ostrava (Vzdělávací program DDH n. d.). Ve stručnosti bych jejich metodické postupy, které odpovídají terciárnímu vzdělávání/vzdělávání dospělých, popsala takto: velký důraz se klade na samostudium (autodidaktické metody), které je doplněné výukou v odborných učebnách a stomatologických centrech. Mezi další metody patří problémového vyučování, týmové práce, projektové vyučování, dialogické metody, demonstrační a simulační metody.

S těmito metodami se mnoho hygienistek ztotožňuje a domnívají se, že každá škola vyučující obor dentální hygieny by měla tyto metody používat (hlavně co se týče odborných předmětů a praktického vyučování, zde jsou například demonstrační a simulační, popřípadě dialogické metody zcela neodmyslitelné).

Každá škola a každý vyučující praktického vyučování či odborných předmětů by si měl ujasnit, jakým stylem a metodami výuku povede. Podstatné je množství předaných informací, zaujetí publika a schopnost naučit ostatní předávat znalosti dalším lidem (v tom smyslu, aby budoucí hygienistky uměly předat nabyté vědomosti pacientům). Předávané znalosti vyučujícími, ať už si zvolí jakoukoliv kombinaci metod, by měly být samozřejmě pravdivé a podložené.

2.1 Školy vyučující obor pro dentální hygienistky

V České republice se mohou zájemci o studium dentální hygieny trvající standardně 3 roky přihlásit k výběrovému řízení buď na vyšší odborné nebo na vysoké škole. (Slezáková 2016, s. 201)

Vyšší odborné školy nabízí studijní program Diplomovaná dentální hygienistka (5341N31), v České republice je aktuálně 8 takových škol (Vyšší odborné školy 2018), a to v Karlových Varech, Brně, Plzni, Nymburku, Ústí nad Labem, Ostravě a v Praze (soukromá a státní škola). Po absolvování školy obdrží studentky (a studenti) titul DiS.

Vyšší odborné školy se řídí zákonem číslo 561/2004 Sb. (Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) 2004), upraveno vyhláškou č. 10/2005 Sb.

Studijní obor Dentální hygienistka nabízí dvě české školy, 3. lékařská fakulta v Praze (Univerzita Karlova) a Lékařská fakulta v Brně (Masarykova univerzita) (Vysoké školy 2018). Tento program je bakalářský, tudíž obdržený titul je Bc.

Přes rozdílné získané tituly i různé instituce, které obor nabízejí, by měli všichni studenti projít stejným vzděláním, stejnými předměty, praxí i závěrečnou zkouškou. Neměly by se dělat rozdíly při přijímání dentální hygienistky, neměly by být rozdíly v platu ani ve schopnostech. Hygienistky, které vystudovaly vysokou školu, mají však výhodu, pokud se rozhodnout pokračovat ve studiu na vysoké škole, jelikož už jeden vysokoškolský titul mají.

V rámci praktické části mé bakalářské jsem oslovila všechny zástupce výše zmíněných vyšších a vysokých škol, abych se informovala, jak se staví k výuce odborných předmětů na jejich škole. Odpovědi, které jsem od škol obdržela, zmíním níže.

2.2 Vyučované odborné předměty, učební plán DH

Názvy vyučovacích předmětů/modulů	1. ročník		2. ročník		3. ročník		Celkem
Období	ZO	LO	ZO	LO	ZO	LO	
Počet výukových týdnů	16	16	12	12	12	12	
Celkový počet hodin v týdnu	34	34	34	32	29	28	
<i>Povinné předměty:</i>							
Cizí jazyk, ANJ/NEJ, ABS	0/3 ZK	0/2 Z	0/2 KZ	0/3 KZ	0/3 ZK	0/3 ZK	0/212
Medicínská terminologie MET	0/2 Z	0/2 Z	-	-	-	-	0/64
Anatomie a fyziologie ANF	4/1 KZ	4/1 KZ	-	-	-	-	128/32
Patologie PAT	-	-	2/0 Z	2/0 ZK	-	-	48/0
Chemie CHE	3/0 Z	3/0 ZK	-	-	-	-	96/0
Farmakologie FAR	-	2/0 Z	2/0 ZK	-	-	-	56/0
Mikrobiologie a epidemiologie MIE	3/0 KZ	2/0 ZK	-	-	-	-	80/0
Orální histologie OHI	1/1 ZK	-	-	-	-	-	16/16
Klinika chorob vnitřního lékařství a pediatrie KCH	-	-	2/0 Z	2/0 KZ	2/0 KZ	2/0 ZK	96/0
Dermatologie DER	-	-	2/0 Z	2/0 ZK	-	-	48/0
Psychologie a komunikace PSK, ABS	1/1 Z	1/1 ZK	2/1 Z	2/2 ZK	1/1 KZ	1/1 ZK	104/92
Pedagogika a edukace PEE	-	1/0 Z	0/2 Z	0/2 ZK	-	-	16/48

Podpora a ochrana veřejného zdraví POV	-	-	2/0 KZ	-	-	-	24/0
Metodologie vědeckého výzkumu MVV	-	-	-	-	0/1 Z	-	0/12
Organizace a řízení zdravotní péče ORZ	-	-	-	1/0 Z	2/0 Z	2/0 KZ	60/0
Zdravotnická legislativa a právo ZLP	-	1/0 Z	1/0 Z	1/0 KZ	-	-	40/0
Fyziologie výživy FYV	2/0 Z	2/0 ZK	-	-	-	-	64/0
Všeobecné zubní lékařství VZL	2/0 KZ	2/0 KZ	2/0 KZ	2/0 ZK	-	-	112/0
Preventivní zubní lékařství PZL, ABS	-	-	2/6 KZ	2/6 KZ	4/9 ZK	4/9 ZK	144/360
Parodontologie PAR, ABS	-	-	1/1 KZ	1/2 KZ	2/4 ZK	2/4 ZK	72/132
Zobrazovací metody a radiační ochrana ZOM	0/2 Z	0/2 Z	0/2 Z	0/2 KZ	-	-	0/112
Informační technologie INT	0/2 Z	0/2 Z	-	-	-	-	0/64
Provoz ordinace dentální hygienistky POD	1/1 KZ	0/2 ZK	-	-	-	-	16/48
Orální hygiena ORH	2/2 KZ	0/2 ZK	-	-	-	-	32/64
První pomoc PRP	-	1/1 Z	0/2 ZK	-	-	-	16/40
Odborná praxe ODP	-	-	4 týdny Z	4 týdny KZ	4 týdny KZ	2 týdny ZK	14 týdnů
Celkem							1268/1856

Tabulka 1 - vyučované předměty v oboru DDH, dostupné z <https://www.szsp Praha 1.cz/diplomovana-dentalni-hygienistka>

Výše uvedené předměty, které by měly být vyučovány v oboru DDH, korespondují s vyhláškou číslo 39/2005 Sb. (Vyhláška, kterou se stanoví minimální požadavky na studijní programy k získání odborné způsobilosti k výkonu nelékařského zdravotnického povolání 2005). Tato vyhláška v paragrafu 16 mimo jiné upřesňuje, jak má být výuka rozvržena na teoretickou a

praktickou výuku. V jednoduchosti tyto informace shrnu: v teoretických oborech si studenti osvojují základy poskytování zdravotní péče o dutinu ústní a prevenci. Mezi tyto předměty patří například anatomie, patologie, chemie, farmakologie, histologie a další teoretické předměty. Znalost těchto předmětů je důležitá pro výuku klinických oborů. Mezi klinické obory patří například preventivní zubní lékařství, parodontologie, dermatologie, práce s RTG přístroji. Mezi další teoretické předměty patří psychologie, základy pedagogiky a edukace, informatika a další.

V praktické výuce, která probíhá ve školních či zdravotnických zařízeních, si studenti osvojují edukaci pacientů, vykonávají ošetření a vyšetření dutiny ústní, které dentální hygienistky mohou provádět.

Všechny předměty jsou přehledně rozpracované do jednotlivých modulů konkrétního vzdělávacího programu. V každém modulu je k dispozici typ modulu, délka, vstupní předpoklady, název, pojetí, kód, anotace, klíčové kompetence, obsah, předpokládané výsledky, doporučené postupy výuky, hodnocení studentů, doporučená literatura a jiné náležitosti (k prohlédnutí na stránkách vyšších odborných škol, například VOŠ Ostrava (Vzdělávací program DDH n. d.). Vyučujícího každého předmětu by měl být s modulem, který vyučuje, srozuměn, a měl by se o tento modul opírat v celém průběhu výuky. Stejně tak studenti a studentky by měli z modulů čerpat informace například o doporučené literatuře nebo požadavky k výslednému hodnocení.

2.3 Legislativa – kdo může odborné předměty učit

Je nesmírně důležité, kdo odborné předměty budoucí dentální hygienistky vyučuje. Vyučující by měl mít kromě potřebného vzdělání i dobré pedagogické schopnosti, aby předávané znalosti mohly budoucí hygienistky vhodně vstřebat a v praxi je správně použít.

Vyučující odborných předmětů se stejně jako ostatní pedagogičtí pracovníci musí řídit zákonem číslo 563/2004 Sb. (Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů 2004). O učiteli vyšší odborné školy pojednává paragraf 11. Pokud učitel na VOŠ vyučuje odborné předměty nebo všeobecně vzdělávací předměty, je nutné mít magisterské vzdělání, které odpovídá vyučovanému předmětu. Pokud učitel na VOŠ vyučuje praktické vyučování a odbornou praxi, potřebuje buď vysokoškolské, vyšší odborné nebo i střední vzdělání, ale je nutné, aby toto vzdělání odpovídalo charakteru vyučovaného předmětu. V oboru dentální hygieny je také nutné, aby byl vyučován uznán způsobilým k výkonu zdravotnického povolání (zákon č. 95/2004 Sb. u zubních lékařů, zákon 96/2004 Sb. u nelékařských zdravotnických povolání).

Vyučující na vysoké škole může mít dle zákona 111/1998 Sb. (Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách) n. d.) podepsanou dohodu, na základě které může jako odborník vyučovat i bez nutnosti dosažení předepsaných úrovní vzdělání.

3 Didaktika pro obor dentální hygiena

Otto Obst ve své knize říká (Obst 2006), že didaktiku lze chápat jako řízení výuky – vyučující je řídicí subjekt, žáci jsou řízené subjekty. Srovnává činnost učitele s manažerem, což je shodné i s dvojicí dentální hygienistka a manažerka. Dle Obsta manažer i učitel musí rozhodnout, co má být uděláno, organizovat práci a operativně řídit, zároveň i motivovat a kontrolovat. (Obst 2017)

Je důležité, aby vyučující dentální hygienistka měla všechny výše uvedené znalosti, vlastnosti a dovednosti, aby byla kompetentní učit.

3.1.1 Způsob výuky

Jednou z možností výuky je konstruktivistické pojetí – je vhodné při výuce DH pracovat s trojfázovým modelem učení. Ten se skládá z evokace, pochopení významu a reflexe. Díky tomuto modelu si žáci uvědomí a pochopí význam vyučované látky, navíc si díky závěrečné diskuzi látku lépe zapamatují. Je důležité, aby žáci byli při výuce aktivní, spolupracovali s učitelem, toužili po pochopení učiva a snažili se učivo si dobře uložit. Tento proces by měl být aplikován v oboru hlavně u předmětů PZL, VZL, PARO, ale samozřejmě i u jiných. Může být obtížné studenty k zájmu o látku motivovat, ale pokud se tak povede, vyučující i žáci se dostanou do kýžené situace – žák se sám aktivně zapojuje a vyučující může předat maximum znalostí. Je třeba si také ověřit, že studenti pochopili látku správně.

Existují různé další teorie, které spadají do obecné didaktiky, například technologická koncepce, ve které vede vyučující žáky v duchu managementu. Je však důležité, aby si vyučující zvolil takovou formu výuky, která je mu nejbližší a u které předpokládá, že je pro studenty nejprínosnější. Učitel by měl být schopný improvizace a ze svého zaběhlého způsobu výuky vybočit, pokud je to třeba, a zapojit svou intuici i další možnosti výuky. Způsoby výuky se u jednotlivých vyučujících liší, což je dobře, ale pro načerpání inspirace a pro možnou úpravu stylu učení je vhodné učit se od kolegů a také dostávat zpětnou vazbu. K tomu skvěle slouží hospitace.

Ať už vyučující zvolí jakoukoliv didaktickou metodu, vždy se musí na výuku dostatečně připravit. Vyučující by měl pracovat s tematickým plánem a s cíli výuky, měl by mít vždy naplánovaný průběh hodiny (úvod, opakování, nová látka, upevňování, diskuze, úkoly...), měl by mít připravenou učebnu i s pomůckami (projektor, prezentace na PC, tabule, křída), měl by vědět, jakým způsobem chce látku předat a co od žáků očekává, že si zapamatují. Měl by také prověřit, zda žáci látku pochopili správně, a často znalosti prověřovat – je vhodné dopředu žákům sdělit, kdy a jakou formou k tomu bude docházet. Je nutné také zvolit vhodný výukový materiál – učebnice, odborný časopis, pracovní listy a podobně. V rámci celého semestru/ročníku je dobré se také zaměřit na mezipředmětové vazby, znalosti a dovednosti získané odbornou praxí (v oboru dentální hygieny je praktická výuka pro podporu teoretické výuky stěžejní, po absolvování praktické výuky dojde k pochopení a prohloubení teoretických znalostí). I z toho důvodu by měl učitel znát nejen své žáky, ale také ostatní vyučující (i jejich způsoby výuky) a vycházet s nimi dobře. Vyučující by neměl pracovat v rozporu se školním řádem. Učitel musí přemýšlet nad prací žáků i nad prací svou a snažil se opravovat vlastní chyby, zlepšovat způsob výuky i dovednosti.

Výuka je vedena na základě kurikula (doporučené, předepsané, realizované, podpůrné, hodnocené, osvojené, dále pak formální, neformální a skryté), je nutné přihlížet k vlastnostem a dovednostem žáků i k nabytým poznatkům. V rámcovém vzdělávacím programu jsou ukryta průřezová témata, klíčové kompetence i rámcový učební plán. Když učitel volí způsob výuky, měl by z těchto dokumentů vycházet. (Obst 2017)

V oboru DH lze aplikovat tyto formy hromadného vyučování: vyučovací jednotka ve třídě, vyučovací jednotka ve specializovaných učebnách (v tomto případě v ordinaci) a možné exkurze (výstavy – Pragodont, Pražské dentální dny, různé osvětové akce, popřípadě návštěva výroben dentálních pomůcek). Během každé takovéto vyučovací jednotky (hodiny) by měl mít učitel připravené cíle, obsah, návaznost na předchozí hodiny/ostatní předměty, měl by efektivně využít čas. V tomto oboru je nutné dbát na správné propojení teoretické a praktické části.

Při výuce DH lze velmi dobře využít skupinovou výuku/práci – žáci si ve skupinkách mohou kromě motivace pacienta procvičit i čtení rentgenů, zkoušet pečovat o nástroje a mnoho dalšího. V praktické výuce se práce ve skupince také hodí, jeden z žáků ošetřuje/vyšetřuje a druhý zapisuje.

O didaktice (potažmo o způsobech výuky) lze dohledat mnoho publikací a je jistě potřeba, aby každý, kdo vyučuje obor DH, tyto znalosti měl. Pokud se tedy například skvělý odborník s širokou praxí a vědomostmi z lékařského prostředí rozhodne předávat své znalosti žákům, je nutné, aby se věnoval i pedagogickým záležitostem, aby věděl, co je vyučující povinen vykonat, jak se má na výuku připravovat, jak by výuka měla vypadat, aby se seznámil s pedagogickými dokumenty a podobně. Z toho důvodu by bylo vhodné obsáhnout nejen odborné zdravotnické vzdělání, ale i pedagogické vzdělání.

3.1.2 Rámcový vzdělávací program

Obor Dentální hygiena nemá vlastní RVP, proto se při výuce vychází z příbuzných oborů, například Zubní instrumentárka (pro střední školy). RVP je státní pedagogický dokument, který je závazný pro všechny školy poskytující daný obor. Je veřejně dostupný a otevřený, mohou se v něm inovovat informace. Díky opoře v RVP dochází ke zlepšení kvality a modernizace výuky i ke zlepšení úrovně absolventů. Cílem RVP je sjednotit a zvýšit úroveň vzdělání i výstupů, zlepšit uplatnění absolventů na trhu práce i v osobním životě. RVP zdůrazňuje, že reflektuje reálné nároky na trhu práce do kompetencí a nároků na studenty, navíc stanovuje výstupy/výsledky vzdělávání. Učivo je prostředkem vzdělávání, nikoli cílem. Důležité je také propojení teorie s praxí (i s ohledem na trh práce), RVP zmiňuje a stanovuje průřezová témata. RVP obsahuje cíle vzdělávání (učit se poznávat, jednat, učit se být a učit se společně), kurikulum, kurikulární dokumenty, kurikulární rámce, kompetence, klíčové kompetence (k učení, řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské kompetence, k pracovnímu uplatnění), odborné kompetence (pro obor DH zmiňují výše), obsah vzdělávání, výsledky vzdělávání.

RVP obsahuje i zásady tvorby ŠVP, jelikož je to stěžejní povinný pedagogický dokument školy, který je zpřístupněn pro veřejnost. Tvorba ŠVP je na rozdíl od RVP plně v kompetenci ředitele školy, je zodpovědný za sestavení i realizaci. ŠVP lze zpracovat klasicky (na základě vyučovaných předmětů a učebních osnov) nebo modulově (vhodné pro individuální přístup) – záleží na preferencích školy, který způsob při zpracování zvolí. Na základě jednoho RVP může škola vypracovat více ŠVP (pro různá odborná zaměření ve smyslu profilace). ŠVP musí být zpracován podle RVP a s platnou legislativou, komplexně (obsahuje kompetence absolventa, výsledky, obsah vzdělávání, podmínky nutné k dosažení cílů vzdělání. ŠVP musí obsahovat

všechny ročníky (celé období vzdělávání) a všechny formy vzdělávání, musí být přehledný (kvůli poskytování informací) a musí zohlednit aktuální situaci na regionálním trhu práce (popřípadě je vhodné jej pozměnit tak, aby usnadnil absolventům nalezení/udržení práce i životní podmínky). ŠVP musí vytvořit vhodné podmínky pro vzdělávání dospělých i pro vzdělávání žáků se speciálními potřebami.

ŠVP obsahuje tyto části: úvodní identifikační údaje (název a adresa školy, zřizovatel, název vzdělávacího programu, kód a název oboru, stupeň, forma a délka vzdělání, platnost ŠVP, datum, podpis, razítko), profil absolventa (popis uplatnění absolventa v praxi, kompetence, způsob ukončení studia), charakteristiku vz. programu (popisuje organizaci a pojetí výuky, realizaci praktického vyučování, klíčové kompetence, průřezová témata, popisuje závěrečnou zkoušku i přijímací řízení, přístupy ke vzdělávání žáků), učební plán, učební osnovy, vzdělávací modely (ucelené části vzdělávání, které je možné zapojit do více programů a mají jasně definované cíle), popis personálního a materiálního zajištění, spolupráci se soc. partnery při realizaci ŠVP.

RVP dále radí, jak vytvořit zásady tvorby ŠVP pro kombinovanou formu vzdělávání (v případě DH žádná jiná nelze. Jedná se o střídání denní a jiných forem studia. U DH je nutné, aby studentky docházely na praktickou výuku, cvičení i konzultace.

Při vzdělávání je nutné vytvořit vhodné podmínky, dodržovat právní normy a obsah i cíl oboru, jediné za splnění všech podmínek je možné úspěšně ŠVP realizovat. Základní podmínky jsou následující: základní materiální podmínky (kmenové učebny, učebny se speciální vybavením, prostory pro uložení náradí a materiálů, prostory pro hygienu, řízení školy, odpočinek, odkládání oděvů, pro zájmovou činnost, v případě DH ordinace), personální podmínky (odborná a pedagogická způsobilost pracovníků, kvalifikační předpoklady, soulad vzdělávacích a výchovných činností, naplnění práv a povinností pracovníků), organizační podmínky (požadavky na organizaci a průběh výuky dle legislativy na základě formy vzdělávání, zabezpečení odborného výcviku, soulad s programem Zdraví pro 21. století, zprostředkování nejdůležitějších znalostí a dovedností s ohledem na budoucí povolání, rozvoj kompetencí, dále pak organizační podmínky zahrnují i problematiku akcí školy, znalost ochrany člověka v mimořádných situacích a vzdělávání/integrace znevýhodněných žáků), podmínky bezpečnosti práce a ochrany zdraví při vzdělávacích činnostech.

RVP se také věnuje vzdělávání žáků se zdravotním postižením (tělesné, mentální, zrakové, sluchové, řečové, vývojové vady, autismus, kombinace vad a postižení) a znevýhodněním (dlouhodobá nemoc, oslabení, lehké poruchy učení a chování). U přijímacího řízení je nutné doložit potvrzení o zdravotní způsobilosti od lékaře, který uváže, zda může být uchazeč přijat ke studiu.

Vzdělávání dospělých je často diskutované téma, proto se RVP promítají i do koncipování příprav na vzdělávání dospělých. Specifické rysy u tohoto vzdělávání jsou: specifika funkcí a cílů vzdělávání dospělých, situační specifika vzdělávání dospělých, osobní specifika dospělých a jejich vliv na výuku, specifika vzdělávání dospělých při tvorbě ŠVP. (Rámcový vzdělávací program – zubní instrumentářka n. d.)

3.1.3 Akreditovaný program Diplomovaná dentální hygienistka

Jak je již výše uvedeno, DH lze studovat na VOŠ i na VŠ. Pokud se bude jednat o studium VOŠ, je k dispozici dokument na tento vzdělávací program, číslo programu je 53-41-N/31. Dokument zdůrazňuje součinnost s vyhláškou č.55/2011 Sb., která stanovuje činnost zdravotníků u nelékařského povolání. Předpokládaným výsledkem vzdělávání je připravenost absolventa na samostatně vykonávanou činnost (léčebná a preventivní péče) v rozsahu odborné působnosti. Absolvent by měl získat nejen odborné vzdělání, ale také přírodovědné a humanitní, měl by být schopen pracovat v týmu a reprezentovat dané povolání. Je rovněž kladen důraz na vhodnou komunikaci, dodržování etiky, zdravotních a hygienických zásad, získávání nových poznatků (sebevzdělávání). Absolvent by měl dbát o své fyzické i duševní zdraví, pracovat kvalitně, s ohledem na ekologii i ekonomii. V dokumentu je rovněž uveden profil absolventa.

Dokument objasňuje délku, organizaci a pojetí výuky. Školní vyučování má 40 týdnů, 6 týdnů samostudia a hodnocení, 2 týdny jsou časová rezerva. Studenti se účastní 1840 hodin praktické přípravy, výuka probíhá formou přednášek, seminářů, cvičení, odborné praxe ve škole i na klinikách, výuka probíhá i na předškolních a školních zařízeních i na odborných událostech.

Studium je bráno jako tříleté, odpovídá školskému zákonu a vyhlášce o vyšším odborném vzdělávání, je ukončeno absolutoriem (zkouška z preventivního zubního lékařství, parodontologie, psychologie, cizího jazyka a obhajoba absolventské práce). Bez úspěšného

složení zkoušek a absolvování studia nelze obor dokončit. Požadavky na zkoušky i absolventskou práci jsou rovněž uvedeny v plánu.

K přijetí na obor Diplomovaná dentální hygienistka je požadováno, aby uchazeč netrpěl vážnými onemocněními horních a dolních končetin, kůže, spojivek, nemocemi dýchacích cest, imunitní soustavy, duševními nemocemi, alergiemi.

Tento vzdělávací program se dále zabývá vyučovanými předměty, které zmiňují výše, i kompetencemi DH, které jsou rovněž uvedeny v předchozích kapitolách, stejně tak učebním plánem a další časovou dotací. Ve vzdělávacím plánu se objevují moduly, ke kterým je detailně zpracován popis, metody výuky, obsah, forma hodnocení i studijní literatura.

Vzdělávací program se věnuje i personálnímu zabezpečení, poskytuje tabulku k vyplnění pro vyučující (externí, interní zaměstnanci) a pro ostatní personál. V potaz je bráno i materiální zabezpečení (soupis výukových prostor, počty titulů v knihovně). V dokumentu lze rovněž najít tabulky s údaji o spolupráci, rozvojové záměry školy, motivační nástroje školy pro studenty se speciálními potřebami

Absolvent DH má právo se celoživotně vzdělávat na kurzech, stážích a na vysokých školách. Po úspěšném zakončení studia může DH působit na zubních klinikách a ordinacích, v nemocnicích, ve výzkumu a výrobě týkající se materiálů využívaných ve stomatologii. (Seznam akreditovaných programů n. d.)

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Kvantitativní šetření

4.1 Cíle

Cílem bakalářské práce je zjištění, jak na realizaci odborných předmětů a praktické výuky nahlíží studenti, co hodnotí pozitivně a negativně.

Zajímá mě, jak na výuku nahlíží studenti? Co hodnotí pozitivně a negativně? Umí dle jejich názoru praktici z medicínského prostředí také učit? Co se jim při výuce líbí a nelíbí? Tyto otázky bych po dotazníkovém šetření ráda zodpověděla.

4.1.1 Předvýzkum

Ještě předtím, než jsem zveřejnila dotazník, který jsem vytvořila, jsem se spojila s kolegyní, která v nedávné době zakončila studium oboru dentální hygieny. Předložila jsem jí dotazník a požádala jsem ji o expertní posouzení. Na jeho základě jsem z dotazníku vyškrtala několik otázek a několik z nich jsem poupravila tak, aby byly jednoznačnější. Zpětně bych však byla ještě přísnější a některé otázky bych zpřesnila.

4.2 Metodika šetření

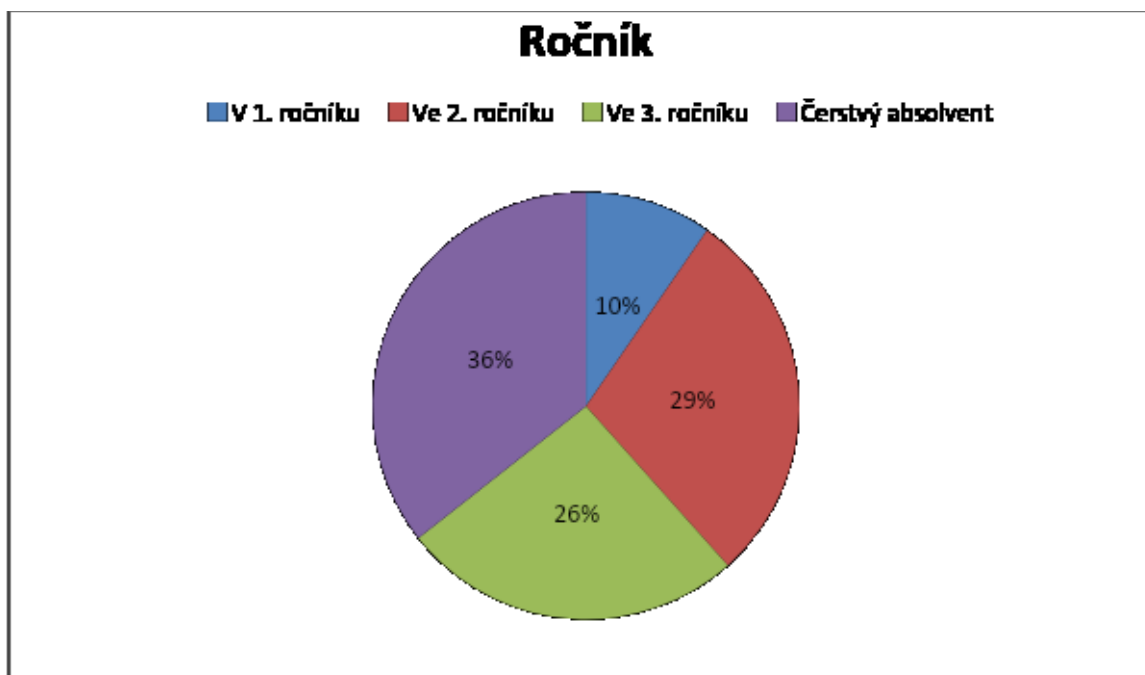
Pro zjištění názorů studentů jsem zvolila dotazníkové šetření, které umožňuje získat informace od co největšího množství respondentů. Dotazníky jsem zveřejnila ve studijních skupinách studentek dentální hygieny po celé České republice. Vyplnění dotazníku bylo zcela dobrovolné, o vyplnění jsem požádala 287 studentek a čerstvých absolventek. Data jsem sbírala přes dotazník Survio.com. Navrátilo se 146 řádně vyplněných dotazníků. Důvodem malé návratnosti může být obava studentek z případné negativní reakce vyučujících. Nestačilo jim ujištění, že je dotazník anonymní.

Ke zjištění postojů vedoucích oborů či ředitelů škol jsem využila mailového a telefonického kontaktu. Kontaktovala jsem příslušné osoby na všech školách vyučující dentální hygienu po celé České republice (10 škol). Jejich názory na realizaci výuky jsem zjišťovala pomocí krátkého dotazníku. Tyto zjištěné informace uvádím spíše tzv. pro zajímavost v rámci přílohy, nebudu odpovědi ředitelů a vedoucích dále rozebírat. Z 10 dotazníků jsem obdržela zpět 6.

4.3 Výsledky dotazníkového šetření – studenti a absolventi

Získané informace z dotazníku jsem zpracovala do formy grafů. Výsledky budu pod každým grafem hodnotit a přidávat vlastní názor z praxe. Otázky jsou jak uzavřené, tak otevřené, zajímaly mě vlastní názory respondentů. U otevřených otázek uvádím konkrétní odpovědi některých respondentů, kvalita výpovědí byla různá, z toho důvodu se v citovaných výpovědích nachází gramatické chyby. Tímto aspektem jsem byla velice překvapena, všichni respondenti mají úspěšně složenou maturitu mimo jiného i z českého jazyka, ale úroveň odpovědí je po gramatické stránce zarážející.

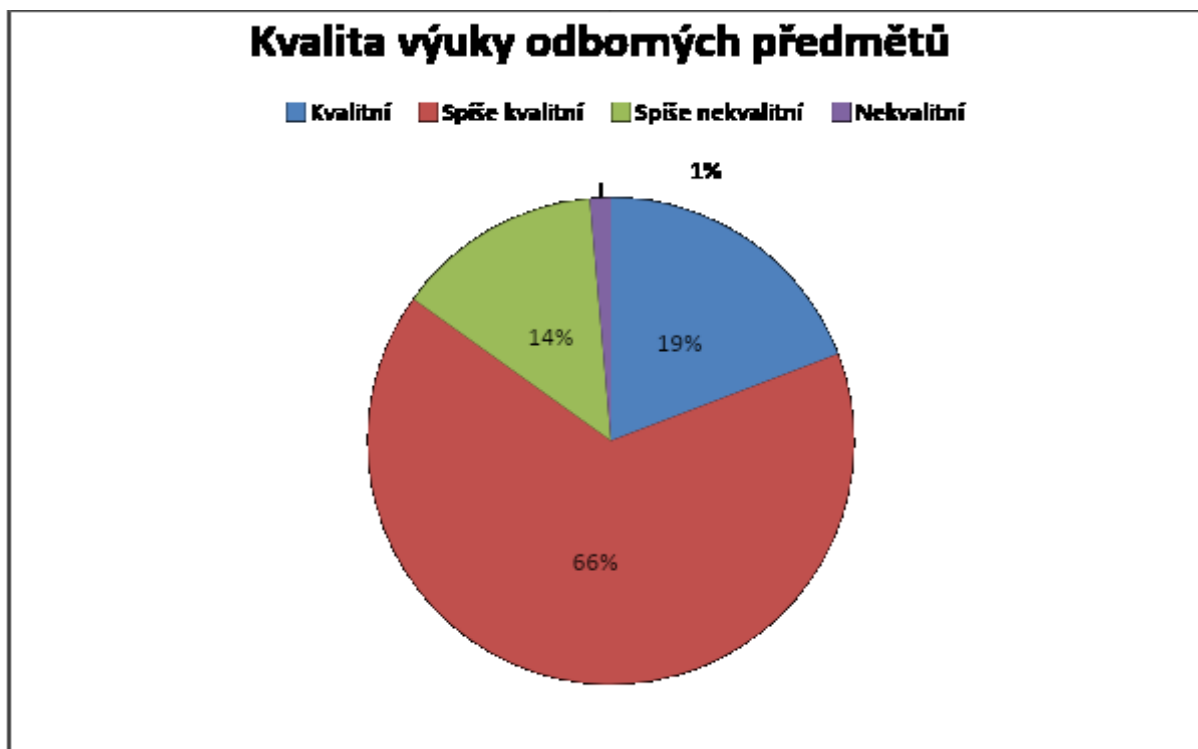
1) Složení respondentů

Graf číslo 1

Respondenty jsou převážně studenti 2. a 3. ročníku spolu s čerstvými absolventy, první ročníky jsou v menšině. Domnívám se, že dotazník chtěli vyplňovat především respondenti, kteří již mají nějakou praxi a studium za sebou, mají víc zkušeností a dovedou lépe zhodnotit situaci. V prvním ročníku, ze kterého bylo nejméně respondentů, se praxe neobjevuje, popřípadě jen minimálně, a odborné předměty jsou probírány zatím povrchem. Oproti tomu jsem absolventi a třetáci ve výhodě.

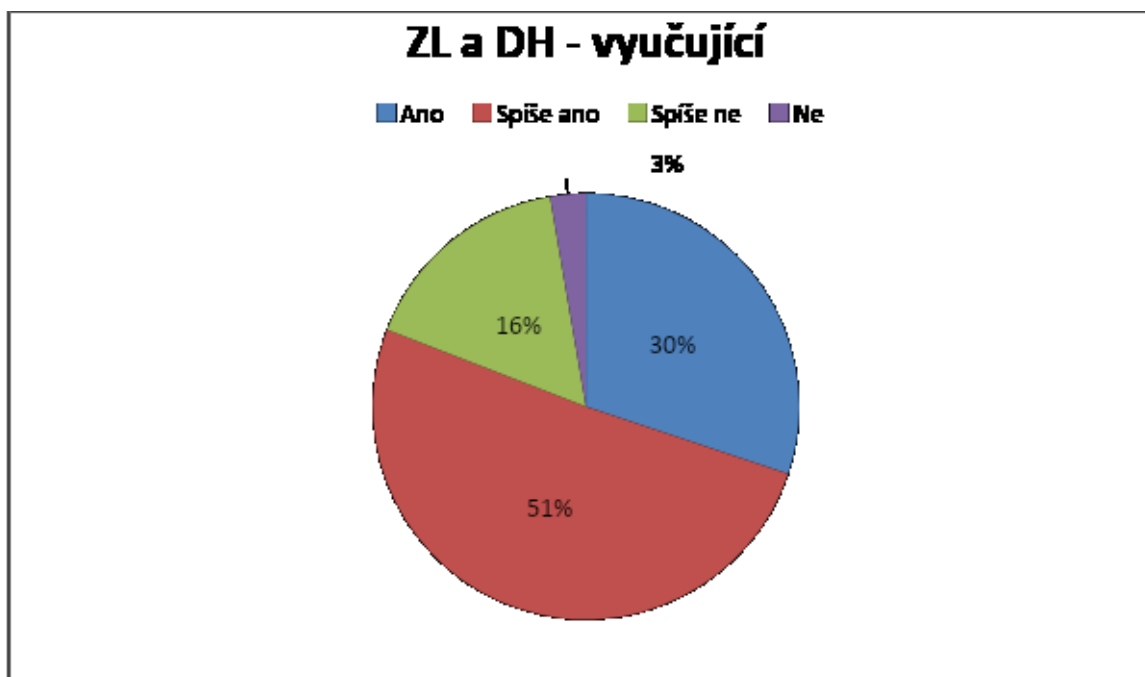
2) Posuďte na základě vašich osobních zkušeností kvalitu výuky odborných předmětů Zubní lékařství, Zobrazovací metody, Orální hygiena. Vycházejte z toho, jak vám výuka pomáhá k porozumění probírané látce, k pochopení návaznosti mezi odbornými předměty.

Graf číslo 2

85 % dotazovaných se domnívá, že je výuka odborných předmětů kvalitní či spíše kvalitní. Tyto odpovědi mě pozitivně potěšily. Respondenti k tomuto názoru došli nejspíše po srovnání s praktickou částí výuky či požadavky v ordinaci, následně posuzovali, jak moc je teorie pro praxi přínosná či zajímavá. Obecně je oblíbené propojení teoretických předmětů s praktickými dovednostmi a příhody z praxe přednášejícího.

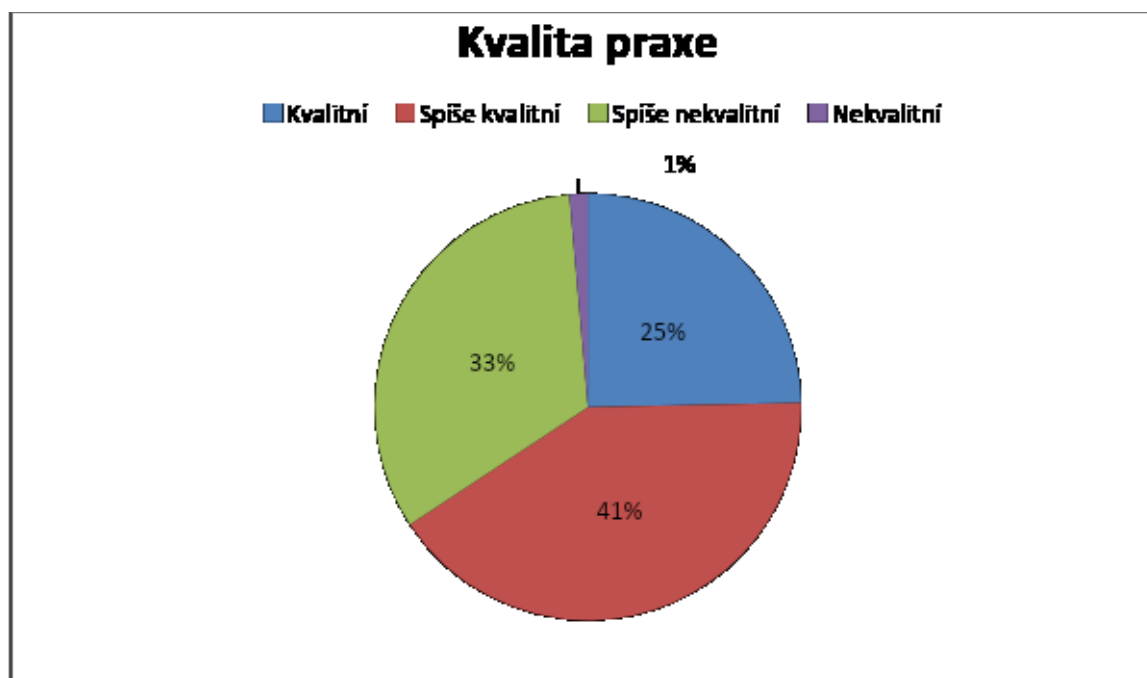
3) Posud'te, zda zubní lékaři a dentální hygienistky z praxe umí látku srozumitelně vysvětlit, umí předávat znalosti vhodnou formou.

Graf číslo 3

81 % respondentů hodnotí dentální hygienistky a zubní lékaře působící na dané škole nejen jako dobré profesionály, ale i za dobré vyučující. Je potěšující, že vyučující umí předmět vhodně vyučovat a předávat znalosti dobrou formou, která je pro studenty přínosná. Tato dovednost je stěžejní pro subjektivní oblíbenost předmětu studenty – pokud není učivo přednášeno jasně, srozumitelně, poutavě, studenti předmět nevnímají jako oblíbený, nezajímají se o doplňující učivo, nezapamatují si tolik informací. Naopak na vhodně podanou látku si absolventi leckdy vzpomenou i při každodenní praxi v ordinaci.

4) Posuďte na základě svých zkušeností odbornou praxi realizovanou ve škole.

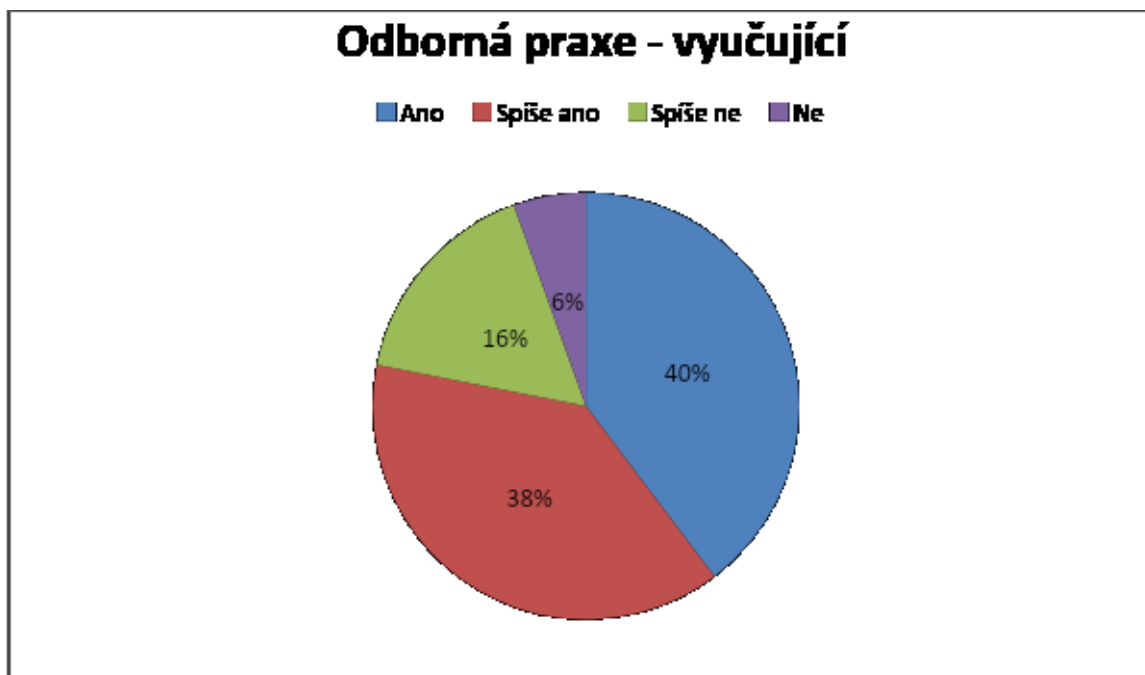

Graf číslo 4

66 % dotázaných se domnívá, že je odborná školní praxe kvalitní či spíše kvalitní. Oproti spokojenosti s výukou odborných předmětů (teorie) je praxe hodnocena o 19% hůře. Myslím si, že toto by mohl být problém – dentální hygienistky by měly být připraveny hlavně na skutečné zaměstnání v ordinaci, studenti by měli být spokojeni s praktickou částí.

Domnívám se, že kladné odpovědi zazněly díky možnosti vyzkoušet si na opravdových pacientech naučené teoretické znalosti a uvést je do praxe. Vzhledem k tomu, že většina respondentů je v posledním ročníku či čerstvě absolvovalo, mají již adekvátní možnost posoudit školní a externí praxi. Kvalita školní praxe závisí z větší části na osobnosti vyučujícího, dále pak na materiálním vybavení školní ordinace i na pacientech, kteří se dostaví k ošetření. Vyučující odborné školní praxe by měl brát v potaz nabyté teoretické znalosti, vhodně je se studenty přenášet do praxe, měl by být příkladem, chovat se ke studentům s respektem a snažit se z nich vychovat dobré profesionály. Praktická část by měla studenty bavit, ne být vnímána jako negativní, jelikož je stěžejní do budoucna.

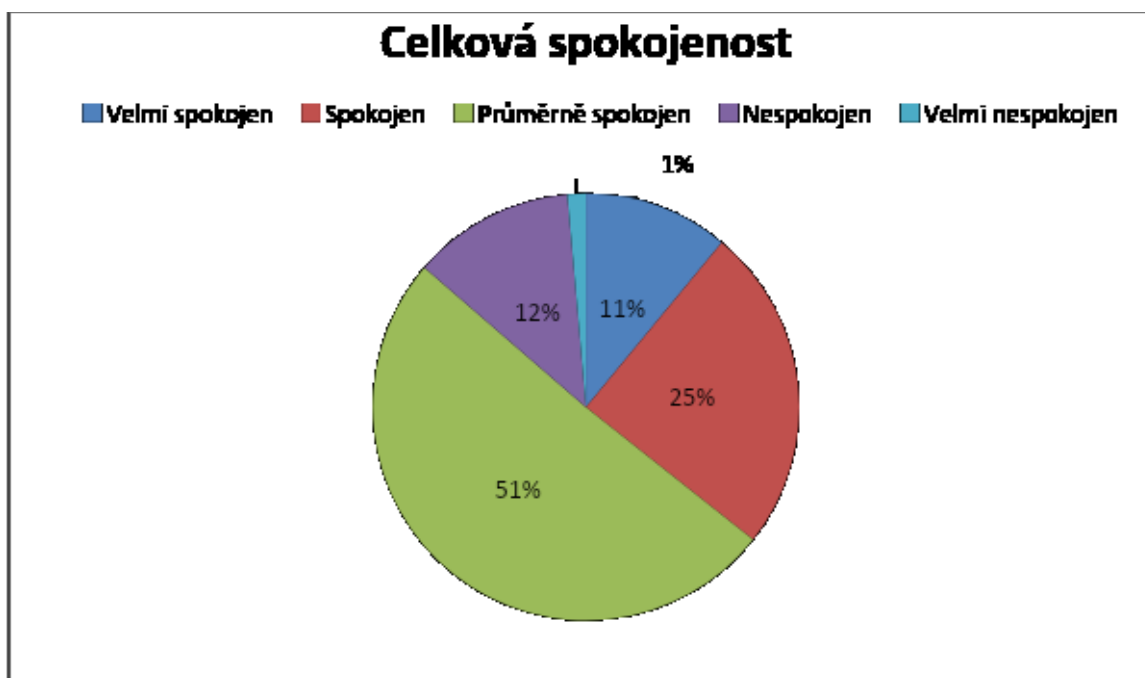
5) Posuďte na základě svých zkušeností, zda výuka odborné praxe byla vedena kvalifikovaně.

Graf číslo 5

78 % respondentů považuje DH a ZL vyučující školní praktika za dostatečně kvalifikované a dobré vyučující. Toto číslo je pro mě velmi povzbudivé s ohledem na důležitost praxe pro budoucí výkon DH v ordinaci. Bez kvalitní školní praktické výuky by se špatně vstupovalo do výkonu povolání. Dobří učitelé odborné praxe dokážou podnítit zájem studentů o obor, zahrnout do praxe nečerpané teoretické znalosti. 22 % respondentů nepovažuje nebo spíše nepovažuje vyučující odborné praxe za dobré, kompetentní učitele – zde jsou na zvážení důvody, objektivita a také možnosti, tak tento stav zlepšit. Možná za tímto názorem stojí nesympatie, špatný zážitek s vyučujícím, rozdílný názor na praxi, případně z učitelovy strany neochota učit/předávat znalosti, nedostatečné vědomosti nebo praxe, třeba i nedostatečné vzdělání. Zde záleží na individuálním případě a vedoucí oboru by měl podle mého názoru při nespokojenosti studentů řešit, v čem je v konkrétním případě problém a jak by šel vyřešit. Pokud by byl problém v pedagogických znalostech, byl by možný odbourat studiem nejen ve zdravotnickém směru, ale také v pedagogickém směru.

6) Jak jste celkově spokojen/a s výukovou obor DH?

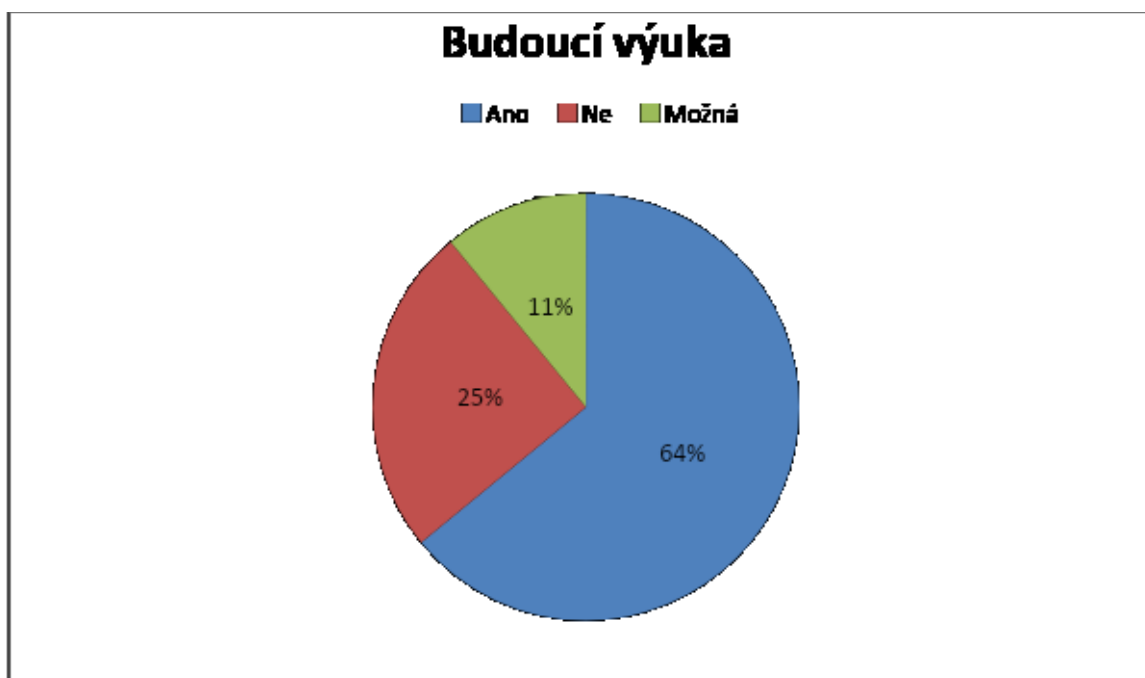

Graf číslo 6

Na dotaz, jak moc jsou respondenti obecně spokojeni s výukou oboru dentální hygiena, odpovídalo 11 % velmi spokojen, 25 % spokojen, 51 % průměrně spokojen, 12 % nespokojen a 1 % velmi nespokojen. Převaha průměrně spokojených a spokojených respondentů je i z mého pohledu uspokojivá.

Otázkou je, proč je 13 % respondentů nespokojeno. Na základě ostatních výsledků se domnívám, že nespokojenost plyne hlavně z praktické školní výuky, se kterou nebylo mnoho respondentů spokojeno. S těmito čísly by měli vedoucí oborů vhodně naložit a přizpůsobit výuku tak, aby byli téměř všichni studenti spokojeni.

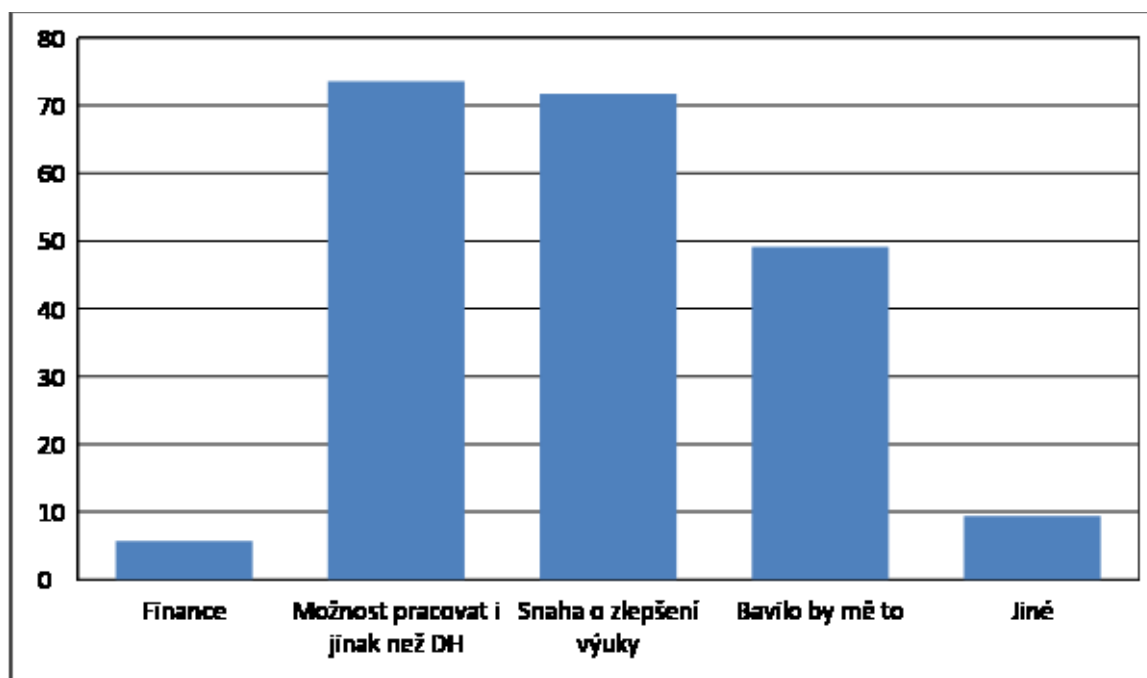
7) Dovedete si představit, že v budoucnu budete vyučovat odborné předměty DH?

Graf číslo 7

64 % dotazovaných si dovede představit, že v budoucnu bude vyučovat svůj obor, 11 % odpovídá možná. Tato čísla jsem zdaleka nepředpokládala a jsem potěšena, že by tolik budoucích DH chtělo vyučovat. Na základě toho se domnívám, že by měla být těmto zájemcům poskytnuta příležitost rozšířit své obzory i v rámci pedagogiky, aby zájemci byli dostatečně vybaveni a připraveni učit. Je podle mě důležité, aby uměli dobře předávat informace a vést další studenty při praxi. Otázkou však zůstává, zda si uchazeči naplno uvědomují i složitosti učitelství a povinnosti s touto profesí spojené. Vyučovat je krásné, obzvláště obor, který vyučujícího opravdu baví a žije jím, ale rozdíl mezi výukou a prací s pacientem v ordinaci je markantní.

8) Pokud ano, co by vás k tomu vedlo?

Graf číslo 8

Většina respondentů by chtěla v budoucnu učit kvůli tomu, aby mohli vykonávat i jinou práci než dentální hygienu (z vlastní zkušenosti předpokládám, že je to hlavně kvůli velkému zatížení rukou a celé horní poloviny těla, možná také kvůli stereotypu práce a možnosti syndromu vyhoření). Respondenti by také chtěli vyučovat z toho důvodu, aby mohli zvýšit úroveň vzdělávání oboru dentální hygieny u nových studentů.

Menší množství uvedlo, že by je učení bavilo, a minimum respondentů by pak vyučovalo pro peníze. Finance je však podle mě mnohem jednodušší vydělat v oblasti dentální hygieny než ve školství, otázkou je, zda si tento fakt respondenti uvědomují.

9) Jak hodnotíte výuku odborných předmětů?

Nejlepší

„Preventivní a všeobecné zubní lékařství nejvíce získaných informací, které využiji v praxi nejlepší vědomosti mám z předmětů preventivní a všeobecné lékařství, velký objem učiva, který ale je mi i po škole pořád užitečný“

„PZL - nejlepší, mnoho praktických rad do samotné praxe, řešení problémů, na které se pacienti ptají a zajímají je“

„Nejlepší a zároveň nejhorší je pro mě předmět Orální hygiena přenášky a cvika. Dozvídáme se spoustu zajímavých a přínosných informací + máme hodně praxí, ale výuka je často chaotická a neorganizovaná a praxe jakbysmet.“

„Jako nejlepší dentální hygienu - praktická výuka, vyučující poskytuje teoretické materiály i novinky z oboru“

„Nejlepší asi bylo Preventivní zubní lékařství, protože lektor věděl, co říká a přidal ke všemu poznámku do praxe.“

„Všeobecné zubní lékařství - jako nejlepší, protože máme skvělého zubaře, který ví, o čem mluví a je na něm vidět, že ho učení baví. Učí nás především to, co využijeme.“

„Preventivní lékařství hodnotím jako nejlepší a to z důvodu vyučujícího spolu s Zubním lékařstvím a to ze stejného důvodu, kterým je, že oba dva vyučující nám říkají i případy z praxe. Na co si dát pozor, co se nám může přihodit“.

*„PZL - nejlepší - praktické rady, zábavné, použitelné a hlavně je to TO, čím se opravdu zabýváme“
„VZL-dostali jsem zde mnoho informací“*

„všeobecné zubní lékařství - učili stomatologové a byli schopni zodpovědět dotazy.“

„Orální hygiena, dobrá učitelka“

Nejhorší

„nejhorší asi orální hygiena. Na praktickou výuku orální hygieny máme pouze 1 křeslo na 12 studentek a rozhodně se nestihneme všechny spravedlivě prostřídat.“

„Zobrazovací metody - vyučují se 3 roky a myslím, že to je zbytečné“

„Nejhůře naopak hodnotím předmět Orální hygiena, ve kterém jsme se nedozvěděli téměř nic. Záleží to ale především na vyučujících.“

„Nejhorsi je VZL - mnoho informací, které nevyužiji.“

„Najhoršie hodnotím všeobecné zubní lékařství, tam nás nechali ako samostudium doma sa naučiť základné názvy a buzerovali za skloňovanie latiny“

„Zobrazovací metody - naprosto nevyhovující, nedostatečné vysvětlení orientace v RTG snímkách“ (Stejný názor mělo 6 respondentů)

„Nejhorší - orální hygiena v prvéku (poslední dva roky naprosto nepříjemná a prorivná vyučující, která neporadí - jen protáčí oči“

„zobrazovací metody, které by měly být směřované k zubům jsme probíraly velmi všeobecně a prakticky jsme se toho moc nenaučily“

„Zobrazovací metody-předmět dle mého pro práci nepřínosný, jelikož RTG nesmíme dělat“ (Tento názor sdílí 4 respondenti)

„Nejhorší - zobrazovací metody - předmět kde byla náplň učiva rozdílná z následným využitím v oboru.“

„ZOM, nic jsme se nenaučili“ (Tento názor projevilo 20 dotazovaných)

Z odpovědí jasně vyplývá, že studenty nejméně zajímá předmět ZOM neboli Zobrazovací metody. Některým připadá, že je hodinová dotace příliš velká, někdo odsuzuje nevyužitelnost předmětu v praxi (dentální hygienistky nesmí pořizovat rentgenové snímky, pouze z nich číst, případně pořizovat fotografie), dále pak vyučující, se zabývají spíše teorií než zkušenostmi z praxe, málo vysvětlují snímky, spíše se zabývají historií. Další předmět, který je posuzován za nejhorší, je Orální hygiena – respondenti si stěžují na malou možnost vyzkoušení probírané látky, malou mezipředmětovou propojenost a na způsob výuky.

Naopak nejlépe studenti hodnotí Preventivní a Všeobecné zubní lékařství – v předmětech dostali mnoho cenných rad a informací, doporučení pro praxi (a také látka přímo souvisela s budoucím povoláním). Vyučující stomatologové umí skvěle předávat své znalosti a vést studenty.

10) Co by měli zubní lékaři a hygienistky, kteří učí, podle vašeho názoru zlepšit?

„Nejednotné informace. Chápu, že každý má na určité věci jiný názor, ale když pak jde člověk ke zkoušce a hlavně do praxe, tak vlastně neví, co je dobře a co ne.“

„Dochvilnost a ochotu. Nejvíce mi vadí, že v každém predmetu nám stejnou problematiku každý vysvětlí jinak. Jeden řekne, dejte to takhle, druhý zase takhle a co my pak s tím .. co je pak vlastně “správné” ?“

„Nejvíce mi vadilo, že se jednalo o známé lidi z vedení. Absolutně podceňovali pedagogické schopnosti a znalosti. Být hygienistkou nebo lékařem rozhodně nestačí pro dobrého učitele.“

„Některá témata se zbytečně moc opakují, aniž by nám to přineslo nový pohled na věc apod. Některá zajímavá se naopak neřeší vůbec. Chybí aktuálnost a to, s čím se můžeme setkávat denně v praxi.“

„Každý by měl mít ke studentům lidský přístup, jednat s pokorou, nikoho neponižovat - každý přece někdy nějak začínal. Ve většině případů to ale naši vyučující splňují.“

„Měli by chtít něco předat a měli by chtít učit. Nikdo je k této práci nenutí. Nechápu to, že předhazují studentům fakt, že svou práci s nimi nesnáší a od toho se odvíjí jejich výkon a přístup.“

„Zlepšit profesionalitu, osobní věci nesmí ovlivnit výuku/zkoušku/pohled na studenta Spojit více praxi s teorií“

„Neodbornost, absolutne nevhodna komunikace, nedochvilnost, kopirovani cizich prezentaci, praci atd, irrelevantne poznámky o jiných studentech, učitelech, zaujatost, místo řešení problému vytváření zbytečných bojů...“

„Nesystematicnost přednášek, jejich nenavaznost, chybí výukové materiály“

„Nemají vůbec žádný systém. Pouze některé dentální hygienistky to berou zodpovědně.“

„Více spojit teorii s praxí, přidat více rad, zkušenosti, ať nás nějaká situace nezaskočí, více individuálně kontrolovat budoucí DH u křesla“

U otázky, co by měli vyučující DH a ZL zlepšit a co studentům vadí, jsem se dostala mnoha různých odpovědí, které by si měli vyučující v rámci sebereflexe přechíst. Studentům vadí, že vyučující neumí spojit teorii s praxí, předpokládají, že látku znají již z jiných předmětů (nebo z praxe), neumí dostatečně vysvětlovat. Někomu také vadí, že vyučující neumí znalosti předat nebo neumí se studenty komunikovat, popřípadě že s vyučujícími kolegy neprobírají, jakou látku se učí – často se pak stane, že v některých předmětech probírají tutéž látku několikrát, ale k jiným důležitým tématům, která by měla být probírána, se nedostanou.

U některých vyučujících hygienistek studentům vadí, že nemají znalosti i ze stomatologie (kdyby studenti chtěli pracovat jako instrumentáři, což mohou, a potřebují informace o endodoncii, výplních aj.)

11) Co na vyučujících odborných předmětech oceňujete?

„Že jsou profesionálové“

„Čas který učením stráví, většinou ještě k úvazkům ve svém oboru.“

„Nadšení pro obor, snaha předat to nejlepší co se osvědčilo“

„Praktické znalosti“

„Znalost v oboru. Předávání zkušeností z praxe.“

„Praktické příklady a ukázky (fotografie apod.)“

„Především předané poznatky z jejich vlastní praxe a z jejich vlastních zkušeností.“

„Že se snaží hodně věcí předat, svoje know-how a doplňují to zajímavými kazuistikami z praxe.“

„Že jen nevykládají teoreticky danou látku, ale zapojují do toho i zkušenosti z praxe.“

„Empatie, podpora, snaha předat svoje zkušenosti prakticky“

Respondenti jednoznačně nejvíce na vyučujících oceňují předávání zkušeností a znalostí z praxe. Dále oceňují empatii, schopnost vysvětlit a dobrý způsob komunikace.

12) Proč si myslíte, že zubní lékaři a hygienistky učí?

„Baví je to, nebo je nebaví praxe“

„Chtějí předat vlastní zkušenosti, odpočinout si od monotónní práce“

„Prevence syndromu vyhoření. U některých ego, že si pak mohou napsat do životopisu přednáškovou činnost.“

„Myslím si, že buď jsou to pro ně "snadno vydělané peníze" i když jich nedostanou příliš moc a nebo je to zájem předávat své zkušenosti a znalosti.“

„Řada důvodů. Někoho to baví. Někdo nemá rád stereotypní práci. Jiní rádi pracují s mladými lidmi. Zažila jsem ale i ty, kteří to brali jen jako položku v CV a posty na Instagram. To bylo nejhorší.“

„no lebo aj kontrola u zubára alebo návšteva DH má edukačný charakter a sú takími našimi učiteľmi o orálnom zdraví... a učia ako v škole u nás lebo nám chcú dať všetko pre našu budúcu prax, byť nám nápomocní, povedať o všetkom, s čím sa potýkali oni“

„Chtějí vychovat budoucí generace podle svého způsobu, jak to oni dělají správně a ne od někoho, kdo tomu rozumí jen teoreticky.“

„Nejspíš si myslí, že jsou ve svém oboru natolik dobrá a kvalifikovaní, že mohou své znalosti předat dalším generacím, aby byly stejně skvělé, jako oni“

„Obecně důvod samozřejmě neznám, ale doufám, že je to jejich iniciativa a chtějí svoje vědomosti předat dal.“

„Baví je to. Chtějí být stále v akademickém prostředí. Nabourat stereotyp.“ (Tento názor u respondentů převládá)

Respondenti předpokládají, že ZL a DH učí z toho důvodu, že rádi předávají znalosti, snaží se vést budoucí generaci dle jejich názoru správným směrem, odpočívají od pacientů a od praxe, pomocí učení se brání syndromu vyhoření. Někteří se domnívají, že učí kvůli financím.

13) Co se vám (ne)líbí na školní praxi?

Líbí

„dost kresel, abychom meli dostatek pacientu“

„Líbí se mi zkušenosti s praxí, možnost vést si hygienu dle svého a utvořit si tak obrázek do budoucna.“

„Měli jsme 2 učitele a jeden z nich byl výborný se zájmem o studenty i obor. opravdu ukazovat vše krok za krokem“

„Líbí se mi, že svoje teoretické vlastnosti ihned mohu využít.“

„Líbí se mi, že máme hodně praxe a tak si to nacvičíme. Změnila bych pouze na některých pracovištích přístup vyučujících k tomu, že některé výkony děláme poprvé.“

„S naší novou dentální hygienistkou je všechno skvělé. Zlepšila provoz naší ordinace, zařídila spoustu studijních materiálů, zajistila nám mnoho dobrovolníků, co se nechají ošetřit od studentů.“

„Líbí se mi určitá volnost v postupu ošetření pacienta“

„záleží na učitelovi.“

„Líbí se mi ordinace a chtěla bych aby byla více využívána ke svému pravému účelu.“

„Líbí se mi ordinace ve které výuka probíhá.“

„Líbí se mi četnost praxe“

„Líbí se mi vybavení ordinace, nástroje, přístroje, prostředky.“

„Líbí se mi volnost práce, tedy že nám nikdo nestojí za zády a probíhají pouze kontroly když na ně jsme připraveny. Také se mi líbí že nám vždy ochotne poradí“

Nelíbí

„napr. nevyzkoušení ordinacího belení“

*„Málo kontrolují jestli dané věci děláme správně Neponizovala bych studenta před pacienty“
(Tento názor sdílí většina respondentů)*

„že praktika nejsou od prvaku“

„nejsou dostupné různé přístroje a nástroje pro ukázkou při výuce možné vyzkoušení pod dohledem“

„Snažit se více ucelit výuku a přidat supervizi a mít více možností ošetřovat složitější pacienty např. paro pacienty.“

„Rozhodně je málo křesel a moc studentů“

„Efektivita výuky by se určitě zvýšila pro rozdělení studentů na poloviny. Učitelům by se výuka lépe vedla a studenti by si z praxí více odnesli.“

„Vadí mi, že nás nutí dělat věci které se v praxi nedělají ale zároveň chápu že nás chtějí připravit na všechno. Jinak jsou naše praktika super, občas prudérní, ale rozhodně užitečné.“

„Vadí mi, že praxe ve škole a věci kolem ní neprobíhají jako praxe v reálném životě!“

„Zlepšit organizaci, nácvik technik atd.“

„vadí mi neodbornost, postupy DH na praxi“

„Nelíbí se mi, že učitel pravidelně za námi nepřichází ve výuce a nekontroluje nás. Takhle nikdy nemuzeme vědět jestli to opravdu děláme dobře. Vadi mi, že často nefungují některé přístroje a brzdí nás to ve výuce.“

„Vadilo mi, že docházelo k ponižování studentů, kteří se chtějí něco naučit. Tahání za vlasy opravdu není adekvátních přístup jak někoho naučit správnou ergonomií. Bohužel také není možnost vyzkoušet si třeba paro pacienta.“

Na otázku, co se respondentům na školní praxi (ne)líbí, jsem dostala takovéto odpovědi: respondentům se nelíbí, že si některé úkony (například ordinační bělení zubů či pečetění fisur) nemohou na praxích zkusit. Nelíbí se jim ponižování před pacienty, nízká frekvence kontroly (zda studenti vykonávají praxi správně).

14) Co byste na školní praxi změnili?

„Lepší využití času určeného na praxi - poměr žáci/počet souprav. Lepší efektivita práce. Maximalizovat čas strávený u křesla.“

„Chtěla bych více křesel k odborné výuce. Chtěla bych, aby nám vyučující radili více ohledně ergonomie.“

„Určitě aby nás neponižovat před pacienty, když něco neděláme dobře (myslím spíše začátky praxí ve druhém ročníku)“

„Aby tam nebyl takový chaos a byl větší rozestup mezi pacienty. Ale zase je dobré, že máme hodně pacientů, tudíž se toho z praxe hodně naucíme.“

„Neměnila bych nic“

„Praxe je jeden velký chaos, vyučující kritizují studenty před pacientami, nevhodná komunikace i s pacientem, zbytečně papírování, které nikdo nekontroluje, nevidím moc pozitiv, kromě toho, že mi to akurát dalo jistotu v komunikaci s pacientem“

„Změnila bych přístup k jednotlivým žákům. Ne každý je talentovaný od přírody. Ne každý se umí skvěle vyjadřovat a hezky motivovat. Ne každý umí hned perfektně držet nástroje. Stanovila bych menší počet studentů do jedné třídy.“

„Více vyučujících, aby nás mohli lépe kontrolovat a opravovat. Také mi vadí, že na každém pracovišti (klinika/přenášky/parodontologie...) nám říkají něco jiného.“

„změnila bych organizaci, aby opravdu mohla jedna vyučující zvládnout kontrolovat všechny studentky a ukazovat jim na pacientech co je v ústech normální a fyziologické a co ne, kde neodstranily kámen atd..“ (Tento názor u respondentů převládá)

Respondenti by ocenili lepší a slušnější zpětnou vazbu, více vyučujících i hodin praxe. Někteří si stěžují na špatně využitý čas na praxích. Dotazující chválí dostatek zubních křesel, na kterých mohou ošetřovat pacienty, a dobré vybavení, jiní si stěžují na nedostatek (záleží škola od školy). Někteří zmiňují téměř nulovou praxi v prvním ročníku. Zjistila jsem, že častým problémem může být i ponižování studentů (popřípadě pacientů) ze strany vyučujících, navíc před ostatními – v tom vidím velký problém. Respondenti by také na praxích chtěli pracovat v menších skupinách.

4.4 Návrhy pro praxi

Z výsledků dotazníku vyplývá, že by bylo vhodné zlepšit úroveň odborné školní praxe. Doporučuji rozšířit prostory ordinací, aby při školních praxích mohli všichni studenti pracovat na pacientech. Při výuce školní odborné praxe by se měli vyučující zaměřit na poskytování zpětné vazby studentům, studenty více kontrolovat a dohlížet/opravovat jejich činnost. Měli by mít dobře časově rozvrženou praxi a čas maximálně využít. Studenty by neměli příliš kritizovat či ponižovat před pacienty, nedostatky sdělit bez přítomnosti pacienta. Doporučila bych také, aby si každý student mohl v rámci praktik sám vyzkoušet i méně časté, avšak do kompetence spadající úkony – pečetění fisur, bělení zubů, aplikaci dentálního šperku. Z vlastní zkušenosti vím, že jsem o těchto úkonech měla teoretické znalosti, ale ve škole jsem je nikdy nemohla vyzkoušet. Je opravdu náročné dělat tyto úkony sama poprvé na opravdovém pacientovi mimo školu a učit se na základě teorie a vlastní zkušenosti.

Další věc, které bych věnovala pozornost, je množství respondentů, kteří by se chtěli podílet na výuce. Bylo by dobré již v průběhu studia tuto možnost povzbudit a odkázat na příslušné instituce / doporučit obor na vysoké škole, aby dentální hygienistky získaly zkušenosti a vědomosti v pedagogice. Předpokládám, že jen minimum studentů o těchto možnostech ví, ačkoliv touží předávat své vědomosti dál i vzdělávat sami sebe. Byla by vhodná spolupráce s přílehlou vysokou školou, kam by mohli studenti DH dále pokračovat. Je to skvělá příležitost i pro školu, kde studenti DH studovali – je velká šance, že po získání pedagogického vzdělání by se dentální hygienistky a hygienisté vrátili vyučovat právě tam. Pro školu by byla výhoda, kdyby měli vyučující nejen zdravotnické, ale i pedagogické vzdělání, věřím, že by takoví vyučující poskytli ještě lepší úroveň předávání znalostí.

Z dotazníku vyplynulo, že respondenti považují za nejhorší předměty Orální hygienu a Zobrazovací metody. U OH bych doporučila více se zaměřit na praxi, sladit harmonogram s aktuálně probíranou látkou v PZL a VZL, dát možnost studentům vyzkoušet probíranou látku i prakticky. U ZOM bych se zaměřila na odečítání z rentgenových snímků a správné techniky focení.

Za zamyšlení stojí také absence praxe v prvním ročníku, která studentům podle vyhodnocení dotazníků chybí. Doporučila bych absolvovat alespoň několik hodin praxe v ordinacích dentálních hygienistek už v prvním ročníku, aby studenti věděli, jaká náplň práce je po

absolvování oboru čeká. Tato praxe by mohla sloužit i jako dobrá motivace ke studiu v dalších ročnících.

Vyučujícím bych poskytla od studentů zpětnou vazbu, aby věděli, co mají zlepšit – lépe vysvětlovat, sdílet se studenty případy z praxe, lépe si plánovat čas v rámci výukové jednotky. Kdyby si vyučující přečetli zpětnou vazbu od studentů, mohli by se nad svým stylem výuky a možnými mezerami zamyslet.

Závěr

Práce pro mě byla velmi obohacující v tom, že jsem mohla být v kontaktu se studenty, vyučujícími i s vedením škol. Dostala jsem možnost nahlédnout, jak se k dentální hygienistce jako pedagogické pracovníci různé strany staví, jak jsou studenti spokojení, jací lidé vyučují na odborných školách, na čem by se mělo ještě zapracovat.

Velmi mě potěšilo, že se mi ozvalo mnoho kolegyn i studentek, které mají zájem o nahlédnutí do dokončené bakalářské práce. Během pracování na bakalářské práci mi právě tyto kolegyně, které mají opravdový zájem o výsledky, dodávaly impulsy k hlubšímu ponoření do práce. Díky zájmu okolí jsem získala pocit, že je toto téma důležité a že má smysl na tématu pracovat.

Jsem ráda, že o tyto informace mají zájem i kolegyně dentální hygienistky, které by třeba v budoucnu chtěly učit, ale neví, zda by učit mohly a na co by se měly zaměřit. Bojí se také, zda by byly ve výuce úspěšné a u studentů oblíbené. Věřím, že tato bakalářská práce pro ně bude přínosem a zdrojem informací, stejně tak pro ředitele a vedoucí oboru Dentální hygieny.

V teoretické části shrnuji, kdo je to dentální hygienistka, jaké jsou její pravomoce, kde a jak se dentální hygiena studuje, jak je to s výukou dentální hygieny.

V praktické části jsem se zabývala převážně dotazníkovým šetřením, které vedlo k zodpovězení mých otázek. Z dotazníků vyplynulo, že ve výuce dentální hygieny jsou stále velké mezery, které by se měly postupem času zaplnit, aby byly studentky po absolvování školy dostatečně připraveny na nastoupení do praxe. Mezi tyto mezery patří hlavně výuka praktického vyučování – respondenti by ocenili častější kontrolu od vyučujících a vyšší počet hodin strávených ošetřováním pacientů, rádi by v rámci školní praxe vyzkoušeli veškeré úkony, které může dentální hygienistka provádět.

Vyučující dentální hygienistky (i zubní lékaři) by si v této části mohli vzít příklad a inspirovat se, promítnout získané názory do své výuky a pokusit se zlepšit svůj vliv na budoucí hygienistky. Zpětná vazba je v tomto ohledu přínosná, vyučující by na základě zpětné vazby měl upravit výuku a případné nedostatky.

Po sepsání práce a po dotazníkovém šetření jsem usoudila, že by bylo mnohem lepší se zaměřit pouze na jednu školu pro dentální hygienistky a zkoumat tuto problematiku v mnohem užším měřítku, než jsem si zvolila já. Beru to jako výzvu a v budoucnu bych se ráda dostala i k této možnosti.

Seznam použitých informačních zdrojů

- VELEBILOVÁ, Lenka (2018). In: Asociace dentálních hygienistek: Kdo je dentální hygienistka [online]. ADH [cit. 2018-10-29]. Dostupné z: <https://www.asociacedh.cz/kdo-je-dentalni-hygienistka-hygienista/>
- MAZÁNEK, Jiří. (2015). *Stomatologie pro dentální hygienistky a zubní instrumentárky*. Praha: Grada Publishing.
- OBST, Otto. (2006). *Manažerské minimum pro učitele*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- OBST, Otto. (2017). *Obecná didaktika*. 2. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- PODLAHOVÁ, Libuše. (2004). *První kroky učitele*. Vyd. 1. Praha: Triton.
- PRŮCHA, Jan. (2002). *Učitel: současné poznatky o profesi*. 1. vyd. Praha: Portál.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. (2008). *Pedagogický slovník: Czech-English dictionary of education*. 4., aktualiz. vyd. [i.e. Vyd. 5.]. Praha: Portál.
- Registrace – výkon povolání bez odborného dohledu. (2014). In: Ministerstvo zdravotnictví ČR: Registrace – výkon povolání bez odborného dohledu [online]. MZČR [cit. 2018-10-29]. Dostupné z: https://www.mzcr.cz/obsah/registr-zdravotnickych-pracovniku_929_3.html
- SLEZÁKOVÁ, Lenka, Markéta HRUŠKOVÁ, Petra KADUCHOVÁ, Irena PŘIVŘELOVÁ, Eva STAROŠTÍKOVÁ a Eva VŠETIČKOVÁ. (2016). *Stomatologie I: pro SZŠ a VOŠ*. Praha: Grada Publishing.
- *Vyhláška o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků: č. 55/2011 Sb.* 2011.
- *Vyhláška o zdravotnické dokumentaci: 98/2012 Sb.* 2012.
- *Vyhláška, kterou se stanoví minimální požadavky na studijní programy k získání odborné způsobilosti k výkonu nelékařského zdravotnického povolání*. 2005.
- *Vysoké školy*. 2018. [cit. 2018-10-31]. Dostupné z: <https://www.vysokeskoly.cz/katalog-vs/obory/Dent%C3%A1ln%C3%AD+hygienistka>
- *Vyšší odborné školy*. 2018. [cit. 2018-10-31]. Dostupné z: <http://www.vyssiodborneskoly.com/obor/54168>

- *Vzdělávací program DDH.* n. d. In: *Zdravotnická škola Ostrava* [online]. [cit. 2018-11-01]. Dostupné z: https://www.zdravova.cz/uploads/soubory/vyssiskola/obory/svp/vzdelavaci_program_DDH_kombi_web.pdf
- *Zákon o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů.* 2000.
- *Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů: Zákon č. 563/2004 Sb..* 2004.
- *Zákon o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činnosti souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních): § 17 96/2004 Sb..* 2004. Praha.
- *Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).* 2004. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>
- *Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách).* n. d. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111#cast7>
- *Rámcový vzdělávací program - zubní instrumentářka.* In: [online]. n. d.s. 1-60 [cit. 2020-02-17].
- *Seznam akreditovaných programů.* n. d. In: *MŠMT* [online]. [cit. 2020-02-21]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/seznam-akreditovanych-studijnich-programu-v-cr-1>

Seznam příloh

Tabulka 1 – Učební plán

Příloha 1 – Rozhovory s vedoucími oboru DH a dotazníky

Seznam zkratek

DH – dentální hygienistka

ZL – zubní lékař

ZOM – zobrazovací metody

PZL – preventivní zubní lékařství

VZL – všeobecné zubní lékařství

POD – provoz ordinace

OH – orální hygiena

PARO - parodontologie

Příloha - Rozhovory s vedoucími oboru DH a dotazníky

Dobrý den,

jsem dentální hygienistka a pokračuji ve studiu na Pedagogické fakultě UK, obor Učitelství praktické výuky a odborných předmětů. Prosím o zodpovězení otázek týkající se výuky dentální hygieny. Tyto informace bych ráda využila do bakalářské práce, která se jmenuje Dentální hygienistka jako pedagogický pracovník. Předem děkuji za spolupráci.

- 1) Zajímalo by mě, zda odborné předměty (Preventivní zubní lékařství, Všeobecné zubní lékařství, Zobrazovací metody, Orální hygiena, Odborná školní praxe...) vyučují pouze zubaři a dentální hygienistky, nebo i jiní pracovníci?
- 2) Mají všichni tito vyučující pedagogické vzdělání? Popřípadě pedagogické minimum nebo jiné kurzy? Kolik vyučujících odborných předmětů nemá žádné pedagogické vzdělání?
- 3) Dbáte při výběru nových vyučujících nejen na profesní, ale i pedagogické vzdělání? Je to pro vás důležité?
- 4) Vnímáte subjektivně dostatek profesionálů, kteří jsou i dobrými a způsobilými učiteli?
- 5) Podporujete /v případě zájmu byste podpořili/ vyučující v pedagogickém vzdělání? Jakým způsobem?

Předem velice děkuji za váš čas a zodpovězení otázek, velmi mi to pomůže. Dejte mi prosím vědět, zda mám vaše odpovědi v bakalářské práci uvádět anonymně.

Ještě jednou děkuji a přeji krásný den,

Denisa Radonská, DiS.

1)

Předmět teoretický	Vyučuje
Všeobecné zubní lékařství	Lékař - stomatolog
Předmět teoreticko-praktický	Vyučuje
Preventivní zubní lékařství	Teoretickou i praktickou část - dentální hygienistka, Bc.
Parodontologie	Teoretickou část lékař – lékař stomatolog Praktickou část – dentální hygienistka, Bc.
Zobrazovací metody a radiační ochrana	Teoretickou i praktickou část – lékař stomatolog
Provoz ordinace dentální hygienistky	Teoretickou i praktickou část – dentální hygienistka, Bc.
Orální hygiena	Teoretickou i praktickou část – dentální hygienistka, Bc.

Lékaři stomatologové a dentální hygienistky nemají pedagogické vzdělání.

Další odborné předměty jako Anatomie a Fyziologie, Fyziologie výživy, První pomoc, Medicínská terminologie, Dermatologie, Psychologie a komunikace vyučují interní vyučující s vysokou školou pedagogickou a příslušnou aprobací.

Předmět Orální histologie a Patologie vyučují lékaři – patolog, bez pedagogického vzdělání.

Na **Vyšších odborných školách** mohou vyučovat **externí** vyučující i bez pedagogického vzdělání, nebo bez doplňkového pedagogického studia.

Každý **interní** vyučující musí mít pedagogické vzdělání, popř. doplňkové pedagogické studium.

Lékaři i hygienistky mají své ordinace, kde vykonávají svou hlavní pracovní činnost a učit do školy na VOŠ chodí ze svého rozhodnutí. Pedagogicky se nechtějí vzdělávat, ale jako pedagogové v odborných předmětech jsou výborní.

V současné době není jednoduché zajistit odborníky z řad lékařů na výuku, natož aby se ještě pedagogicky vzdělávali.

V případě jejich zájmu bychom je určitě v pedagogickém vzdělávání podporovali a pomohli jim vybrat školu s vhodným zaměřením.

2)

K bodům 1 -4:

odborné předměty musí u nás učit odborníci, tedy zubní lékaři a dentální hygienistky. Vyhledáváme odborníky, kteří pracují v zubních ordinacích, neboť tak jsou schopni předat zkušenosti novým adeptům oboru. Jejich pedagogické vzdělání odpovídá platným požadavkům na vzdělání učitelů na VOŠ.

V našem oboru nejde ze strany vyučujících o finance. V praxích si vydělají nepoměrně víc, mají ale chuť předat studentům to, co umí, takže to je téměř vždy záruka dobrého pedagogického přístupu.

Tím jsem vlastně odpověděla i na bod 5. Je vítán pedagog, ale odborník v zubním lékařství a dentální hygieně, nikoliv teoretik v oboru byť s nejvyšším pedagogickým vzděláním.

Odpovědi uvádějte, prosím, anonymně.

3) Odpovědi:

- 1) Předměty, které zde uvádí u nás učí pouze dentální hygienistky nebo stomatolog.
- 2) Všichni vyučující mají min. pedagogické minimum, nikdo není bez pedagogického vzdělání.
- 3) Ano, pedagogické vzdělání je důležité.
- 4) Ne, nevnímám.
- 5) Ano podpořili. Zaplacením kurzu na pedagogické fakultě.

4)

- 1) Ano, ne
- 2) Ne, 3 nemají
- 3) Ano, ano
- 4) Ano
- 5) Ano, doporučením studia DPS

5)

Vzhledem k tomu, že se jedná o interní informace naší školy, informace o našich vyučujících a jejich jména jde snadno dohledat, nemohu na tyto otázky odpovědět pokud jsou takto formulované a nezajišťuji anonymitu.

6)

- Vyučují pouze zubní lékaři a dentální hygienistky. Zobrazovací metody ještě radiologové (Mgr.)

Vedoucí katedry třísemestrové studium na Pedagogické fakultě MU, dále kurz v rámci IPVZ.

Dva pracovníci mají ukončené pedagogické vzdělání - obor andragogika (4 semestry, Praha)

Jeden pracovník má absolvovaný modul CERPEC - MU Brno

Jedna pracovnice (lektorka odborného výcviku) má bohatou přednáškovou zkušenost a krátkodobý kurz.

Žádný z pracovníků není úplně bez pedagogického vzdělání.

- Ano. Ano.
- Myslím, že se najdou, v oblasti pedagogické je však třeba určitého sjednocení požadavků a také vzdělání. Kdo chce učit, má k tomu obvykle i jisté nadání a ochotu se pedagogicky vzdělat.
- Ano, líbí se mi program CERPEC na MU. Vzdělávací moduly tohoto typu považuji za významné, pokud studium na pedagogické fakultě, ano, ale pak ve spolupráci s lékařskou fakultou, odkud vzejde požadavek na výstupy z učení.